

SKOLFS 2011:28

Utkom från trycket
15 juni 2011

**Skolverkets föreskrifter
om kursplaner för anpassade grundskolans ämnen
och ämnesområden;**

beslutade den 4 februari 2011.

([Senaste ändring SKOLFS 2025:136.](#))

Skolverket föreskriver följande med stöd av 2 § förordningen (SKOLFS 2010:255) om läroplan för grundsärskolan.

1 § De kursplaner som framgår av bilaga 1 till dessa föreskrifter ska gälla för anpassade grundskolans ämnen.

2 § De kursplaner som framgår av bilaga 2 till dessa föreskrifter ska gälla för anpassade grundskolans ämnesområden.

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juli 2011.

2. Genom föreskrifterna upphävs Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2002:9) om kursplaner för den obligatoriska särskolan. De upphävda föreskrifterna ska dock fortsätta att gälla för elever i årskurs 9 i grundsärskolan under läsåret 2011/12.

På Skolverkets vägnar

HELÉN ÄNGMO

Marianne Nyhlén

KURSPLANER FÖR ANPASSADE GRUNDSKOLANS ÄMNEN

Bild

Bilder har stor betydelse för människors sätt att tänka, lära och uppleva sig själva och omvärlden. Vi omges ständigt av bilder som informerar, övertalar, underhåller och ger oss estetiska och känslomässiga upplevelser. Kunskaper om bilder och bildkommunikation är betydelsefulla för att kunna uttrycka egna åsikter och delta aktivt i samhällslivet. Genom att arbeta med olika typer av bilder kan människor utveckla sin kreativitet och bildskapande förmåga.

Syfte

Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur bilder skapas och tolkas. Genom undervisningen ska eleverna få erfarenheter av visuell kultur i form av film, fotografi, design, konst, arkitektur och miljöer. I undervisningen ska eleverna ges möjligheter att utveckla kunskaper om hur man framställer och presenterar bilder med olika tekniker, verktyg och material. Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar sin kreativitet och sitt intresse för att skapa och kommunicera visuellt.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i det bildskapande arbetet. Den ska också uppmuntra eleverna att ta initiativ och stärka deras tilltro till sin förmåga att arbeta på ett undersökande och problemlösande sätt. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjligheter att använda bildens ord och begrepp för att kommunicera om arbetsprocesser, tekniker, verktyg och material.

I undervisningen ska eleverna få möta och tolka både samtida och historiska bilder från olika kulturer. De ska också ges möjligheter att utveckla förståelse för hur bildbudskap utformas i olika medier. Därigenom ges eleverna förutsättningar att kritiskt granska olika typer av bilder samt uttrycka åsikter och tankar med hjälp av bildens ord och begrepp. Mötet med olika bilder syftar också till att inspirera eleverna i det egna skapandet.

Undervisningen i ämnet bild ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att skapa bilder med olika tekniker, verktyg och material samt kommunicera budskap med bilder,
- förmåga att utveckla idéer samt välja tillvägagångssätt utifrån syftet med bildarbetet, och
- förmåga att reflektera över samtida och historiska bilder.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Bildframställning

- Framställning av berättande bilder, till exempel sagobilder och illustrationer till berättelser.

- Teckning, måleri, modellering och konstruktion.
- Återanvändning av bilder, till exempel i kollage.
- Fotografering och överföring av bilder med hjälp av digitala verktyg.
- Etiska frågor som kan uppstå vid framställning och användning av bilder i olika sammanhang.

Tekniker, verktyg och material

- Några verktyg och material för teckning, måleri, modellering och konstruktioner samt för fotografering. Hur verktyg och material benämns.

Bildanalys

- Samtida och historiska bilder och vad de berättar. Ord och begrepp för att kunna kommunicera om bilder.
- Bilder som behandlar normer och stereotyper. Hur bilderna är utformade.

I årskurs 4–6

Bildframställning

- Framställning av berättande bilder, till exempel seriebilder och illustrationer till berättelser.
- Teckning, måleri, tryck och tredimensionellt arbete.
- Återanvändning och bearbetning av bilder, till exempel i kollage och bildmontage.
- Fotografering och annat digitalt bildskapande samt digital bearbetning av bilder.
- Rättigheter och skyldigheter samt etiska frågeställningar vid användning av bilder i olika sammanhang.

Tekniker, verktyg och material

- Olika element som bygger upp och skapar rumslighet i två- och tredimensionella bilder, till exempel linjer, färg och för- och bakgrund.
- Verktyg och material för teckning, måleri, trycktekniker, tredimensionellt arbete, fotografering, film och digital bearbetning av bilder. Hur verktyg och material benämns.

Bildanalys

- Konst- och dokumentärbilder samt arkitektur från olika tider och kulturer. Vad bilderna och verken förmedlar samt ord och begrepp som används vid bildanalys.
- Mediebilder, till exempel reklam- och nyhetsbilder, och vilka budskap de förmedlar.
- Bilder som behandlar identitet, grupp tillhörighet och normer. Hur bilderna är utformade och förmedlar budskap.

Bildframställning

- Framställning av berättande och informativa bilder.
- Två- och tredimensionellt bildarbete.
- Fotografi, film och annat digitalt bildskapande samt digital bearbetning av bilder och filmer.
- Rättigheter och skyldigheter samt etiska frågeställningar vid användning och spridning av bilder. Eventuella konflikter mellan yttrandefrihet och integritet vid användning och spridning av bilder.

Tekniker, verktyg och material

- Olika element som bygger upp två- och tredimensionella bilder, till exempel linjer, färg och för- och bakgrund.
- Verktyg och material för två- och tredimensionellt bildarbete, fotografering, film och digital bearbetning av bilder och filmer. Hur verktyg och material benämns.

Bildanalys

- Konst- och dokumentärbilder samt arkitektur från olika tider och kulturer. Hur bilderna och verken är utformade och vilka budskap de förmedlar samt ord och begrepp som används vid bildanalys.
- Mediebilder, till exempel reklam- och nyhetsbilder. Hur bilderna kan tolkas och kritiskt granskas.
- Bilder som behandlar identitet och maktrelationer, till exempel sexualitet, etnicitet och kön. Hur bilderna påverkar och förmedlar budskap.

Engelska

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Engelska språket omger oss i vardagen och används inom så skilda områden som politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar därför individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.

Syfte

Undervisningen i ämnet engelska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i engelska språket och kunskaper om områden och sammanhang där engelska används. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin flerspråkighet samt tilltro till sin förmåga att använda språket i olika situationer och för skilda syften.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk samt att kunna formulera sig och samtala med andra i tal och skrift.

I mötet med talat språk och texter ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen. Undervisningen ska även ge eleverna möjligheter att utveckla förståelse av olika livsvillkor samt kulturella och sociala förhållanden i områden och sammanhang där engelska används.

Eleverna ska ges förutsättningar att kunna använda olika verktyg för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för språk och kulturer och förmedla nyttan av språkkunskaper.

Undervisningen i ämnet engelska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förståelse av engelska i tal och skrift,
- förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift, och
- förståelse av förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Kommunikationens innehåll

- Innehållsområden som är välbekanta för eleverna.
- Vardagliga och elevnära situationer samt personer och platser.
- Vardagsliv i något område där engelska används.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och enkla texter som är kontaktskapande, från olika medier, även i kombination med illustrationer.
- Enkla muntliga dialoger och samtal.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.
- Sånger och ramsor.
- Ord i närmiljön, till exempel på skyltar och i reklam.

Tala och samtala – muntlig produktion och interaktion

- Enkla samtal för kontakt. Frågor och svar.
- Korta fraser, däribland hälsnings-, avskeds- och artighetsfraser.
- Sånger och ramsor.

Skriva – skriftlig produktion och interaktion

- Enkla ord.

I årskurs 4–6

Kommunikationens innehåll

- Innehållsområden som är välbekanta för eleverna.
- Vardagliga och elevnära situationer samt intressen, personer och platser.

- Vardagsliv och levnadssätt i några sammanhang och områden där engelska används.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och enkla texter som är instruerande, beskrivande och kontaktskapande, från olika medier, även i kombination med illustrationer.
- Dialoger och samtal.
- Berättelser för barn och unga, även i talad eller dramatiserad form.
- Sånger och ramsor.
- Ord i närmiljön, till exempel på skyltar och i reklam.

Tala och samtala – muntlig produktion och interaktion

- Samtal för kontakt och kommunikation. Frågor och svar.
- Beskrivningar och presentationer.
- Sånger, ramsor och dramatiseringar.

Skriva – skriftlig produktion och interaktion

- Ord och enkla fraser.

I årskurs 7–9

Kommunikationens innehåll

- Aktuella och för eleverna välbekanta innehållsområden.
- Vardagliga situationer samt intressen, personer och platser.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Vardagsliv och levnadssätt i olika sammanhang och områden där engelska används.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och enkla texter som är instruerande, informerande, beskrivande och kontaktskapande, från olika medier.
- Olika slags samtal.
- Berättelser, även i talad och dramatiserad form samt sånger.
- Muntliga och skriftliga meddelanden.

Tala och samtala – muntlig produktion och interaktion

- Samtal för kontakt och kommunikation.
- Framställningar som är berättande, beskrivande och informerande.
- Dramatiseringar och rollspel.

Skriva – skriftlig produktion och interaktion

- Ord och fraser i meddelanden och beskrivningar.

Livet i hem och familj har en central betydelse för människan. Våra vanor i hemmet påverkar såväl individens och familjens välbefinnande som samhället och naturen. Kunskaper om konsumentfrågor och arbetet i hemmet ger människor viktiga verktyg för att kunna skapa en fungerande vardag och göra medvetna val som konsumenter. Därigenom får de också förutsättningar att främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i ämnet hem- och konsumentkunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om och intresse för arbete, ekonomi och konsumtionsval i hemmet. I en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper som rör mat, måltider och praktiskt arbete i hemmet. Undervisningen ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin initiativförmåga och kreativitet vid matlagning, skapande av måltider och arbete med andra uppgifter hemmet.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om konsumtionens villkor, samt om inkomst, betalning, sparande, krediter och lån. På så sätt ska eleverna ges förutsättningar att utveckla tilltro till sin förmåga att göra genomtänkta val när det gäller privatekonomi och kunna hantera olika problem och situationer som en ung konsument kan ställas inför.

Genom undervisningen ska eleverna få möjlighet att utveckla medvetenhet om vilka konsekvenser som valen i hushållet får för hälsa, välbefinnande och gemensamma resurser. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om, och ges möjlighet att reflektera över, normer, jämställdhet och arbetsfördelning i hemmet. Den ska även ge eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper om kulturella variationer och traditioner i olika hushåll. I undervisningen ska eleverna ges möjligheter att använda ett ämnesspecifikt språk för att kommunicera om levnadsvanor samt arbete, ekonomi och konsumtion i hemmet.

Undervisningen i ämnet hem- och konsumentkunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att planera och tillaga mat och måltider för olika situationer och sammanhang samt hantera annat praktiskt arbete som förekommer i ett hem,
- kunskaper om ekonomi och konsumtion i hemmet, och
- förmåga att reflektera över val och handlingar som förekommer i ett hem utifrån hur de påverkar hälsa, ekonomi och miljö.

Centralt innehåll

I årskurs 1–6

Mat och matlagning

- Matlagning för olika sammanhang.
- Enkla metoder för matlagning, däribland bakning. Enkel planering, organisation och reflektion över arbetet.

- Enkla instruktioner och recept. Hur de kan läsas och följas samt vanliga begrepp inom matlagning.
- Smak, doft, konsistens och textur i samband med matlagning.
- Redskap och teknisk utrustning samt hur de används på ett säkert och funktionellt sätt vid matlagning.
- Hygien och livsmedelssäkerhet i samband med hantering, tillagning och förvaring av livsmedel.

Privatekonomi och konsumtion

- Ungas privatekonomi. Relationen mellan inkomst, sparande och konsumtion. Olika sätt att betala och spara.
- Planering, genomförande och rutiner vid inköp.
- Skillnaden mellan saklig konsumentinformation och annan påverkan på konsumtionsval. Reklam i olika former, även dolda reklambudskap.
- Jämförelse av några vanliga varors pris och kvalitet.

Levnadsvanor

- Vikten av att äta varierat och balanserat för att må bra. Hur måltider kan fördelas över en dag.
- Måltidens betydelse för gemenskap. Olika mattraditioner.
- Hushållning med livsmedel och andra förbrukningsvaror i hemmet. Återvinning i hemmet och närområdet och hur den fungerar.
- Några olika certifieringar och märkningar av livsmedel och andra varor samt vad de betyder.
- Rutiner och metoder för rengöring.

I årskurs 7–9

Mat och matlagning

- Matlagning för olika behov och sammanhang.
- Livsmedels egenskaper och användningsområden.
- Metoder för matlagning, däribland bakning. Att planera, organisera och reflektera över arbetet.
- Skapande av enkla måltider, till exempel utifrån säsong och rester.
- Instruktioner och recept. Hur de kan läsas och följas samt begrepp för matlagning.
- Smak, doft, konsistens och textur i samband med matlagning.
- Redskap och teknisk utrustning samt hur de används på ett säkert och funktionellt sätt vid matlagning.
- Hygien och livsmedelssäkerhet i samband med hantering, tillagning och förvaring av livsmedel.

Privatekonomi och konsumtion

- Ungas privatekonomi. Relationen mellan inkomst, sparande och konsumtion. Hur man kan planera sin ekonomi.
- Planering, genomförande och rutiner vid inköp.
- Att handla på kredit, teckna abonnemang samt låna och spara pengar.

- Skillnaden mellan saklig konsumentinformation och annan påverkan på konsumtionsval. Reklam i olika former, även dolda reklambudskap.
- Konsumenters rättigheter och skyldigheter. Garanti, reklamation, ånger-rätt, öppet köp och köp från privatperson samt skillnad mellan köp i butik och på internet.
- Jämförelse av olika produkters pris och kvalitet. Rimlighetsbedömning av pris och mängd.

Levnadsvanor

- Sammansättning av varierade och balanserade måltider och anpassning till individuella behov.
- Måltidens betydelse för gemenskap. Olika mattraditioner.
- Arbetsfördelning i hemmet ur ett jämställdhetsperspektiv.
- Resurshushållning. Ställningstaganden vid val och användning av livsmedel och andra varor. Hur produktion, transport och återvinning av livsmedel och andra varor påverkar hälsa, ekonomi och miljö.
- Rutiner och metoder för rengöring och tvätt.

Idrott och hälsa

Rörelse och hälsofrämjande levnadsvanor är grundläggande för människors välbefinnande. Positiva upplevelser av idrott, rörelseaktiviteter och friluftsliv under uppväxtåren har stor betydelse för om vi blir fysiskt aktiva genom livet. Genom rörelse och hälsofrämjande levnadsvanor får människor redskap för att kunna påverka och ta ansvar för sin hälsa.

Syfte

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. Undervisningen ska vara utformad så att alla elever kontinuerligt kan delta i aktiviteterna och ge dem förutsättningar att delta i andra rörelseaktiviteter i skolan. Eleverna ska få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt ges möjligheter att utveckla sin samarbetsförmåga och sin respekt för andra.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjligheter att utveckla förmågan att genomföra aktiviteter inom friluftsliv och utevistelse i olika miljöer. De ska ges förutsättningar att vistas utomhus och i naturen under olika årstider samt utveckla förståelse för värdet av friluftsliv.

Undervisningen ska ge eleverna möjligheter att utveckla kunskaper om hur rörelse påverkar den fysiska förmågan och den fysiska, psykiska och sociala hälsan. På så sätt får eleverna förutsättningar att utveckla goda levnadsvanor i syfte att kunna påverka sin hälsa genom livet. De ska även ges möjligheter att använda ämnets ord och begrepp för att kommunicera om aktiviteter, hälsa och levnadsvanor. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om risker och säkerhet vid olika aktiviteter och kunskaper i att agera i nödsituationer.

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang och att simma,
- förmåga att genomföra aktiviteter inom friluftsliv och utevistelse under olika förhållanden och i olika miljöer, och
- förmåga att reflektera över samband mellan rörelse, fysisk förmåga och hälsa samt att förebygga och hantera risker och nödsituationer.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Rörelse

- Motoriska grundformer och deras sammansatta former, med och utan redskap.
- Lekar och andra enkla rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus.
- Takt och rytm i enkla danser och rörelser till musik.
- Rörelser i vatten och vattenvana. Att balansera, flyta och simma i mag- och rygggläge.

Friluftsliv och utevistelse

- Att utforska och orientera sig i närmiljön. Undersökande av möjligheter till daglig rörelse i närmiljön.
- Att följa vägbeskrivningar. Begrepp som beskriver läge, avstånd och riktning.
- Natur- och utevistelser under olika årstider.
- Förhållningssätt i naturen utifrån allemansrättens grunder.

Hälsa och levnadsvanor

- Kommunikation om upplevelser av olika aktiviteter.
- Säkerhet och hänsynstagande i samband med aktiviteter.

I årskurs 4–6

Rörelse

- Motoriska grundformer och sammansatta motoriska grundformer, med och utan redskap.
- Lekar, spel, idrotter och andra rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus.
- Takt och rytm i danser och rörelser till musik.
- Grundläggande träningslära: pulshöjande rörelser samt koordinations-, styrke- och rörlighetsövningar.
- Rörelser i vatten. Att balansera, flyta och simma i mag- och rygggläge.

Friluftsliv och utevistelse

- Att utforska och orientera sig i den närliggande natur- och utemiljön. Undersökande av möjligheter till daglig rörelse i närmiljön.
- Att ge och följa vägbeskrivningar. Enkla kartors uppbyggnad, däribland digitala kartor.

- Natur- och utevistelser i olika miljöer under olika årstider.
- Förhållningssätt i naturen utifrån allemansrättens grunder.
- Säkerhet vid vatten under olika årstider. Hantering av nödsituationer vid vatten med hjälpredskap.

Hälsa och levnadsvanor

- Kommunikation om upplevelser av olika aktiviteter och hur de påverkar den fysiska förmågan och hälsan.
- Olika sätt att förebygga skador, däribland uppvärmning.
- Säkerhet och hänsynstagande i samband med aktiviteter.
- Första hjälpen.

I årskurs 7–9

Rörelse

- Sammansatta motoriska grundformer och komplexa rörelser i lekar, spel, idrotter och andra rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus.
- Olika former av dans samt rörelse- och träningsprogram till musik.
- Grundläggande träningslära: konditionsträning, koordinationsträning, styrketräning och rörlighetsträning.
- Olika verktyg, däribland digitala, för att reflektera över rörelseaktiviteter.
- Simning i mag- och ryggsläge.

Friluftsliv och utevistelse

- Att utforska och orientera sig i kända miljöer med hjälp av enkla kartor och digitala verktyg. Undersökande av möjligheter till daglig rörelse i närmiljön.
- Att ge och följa vägbeskrivningar.
- Friluftaktiviteter i olika miljöer och under olika årstider.
- Förhållningssätt i naturen utifrån allemansrättens grunder.
- Säkerhet vid vatten, under olika årstider. Hantering av nödsituationer i och vid vatten med hjälpredskap.

Hälsa och levnadsvanor

- Kommunikation om upplevelser av olika aktiviteter och hur de påverkar den fysiska förmågan och olika aspekter av hälsa.
- Kroppsideal och normer inom idrotten. Hur det påverkar individens möjlighet till deltagande i olika aktiviteter.
- Riskerna med dopning.
- Förebyggande av skador genom allsidig träning, anpassning av belastning samt tekniker för rörelseutföranden.
- Säkerhet och hänsynstagande i samband med olika aktiviteter.
- Första hjälpen.

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Matematisk verksamhet är till sin art en kreativ, reflekterande och problemlösande aktivitet som är nära kopplad till den samhällsrelig, sociala, naturvetenskapliga, tekniska och digitala utvecklingen. Kunskaper i matematik ger människor förutsättningar att fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer och ökar möjligheterna att delta i samhällets beslutsprocesser.

Syfte

Undervisningen i ämnet matematik ska syfta till att eleverna utvecklar intresse för och kunskaper om matematik och matematikens användning i olika sammanhang. Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar tilltro till sin förmåga att använda matematik i vardagslivet. Den ska också ge eleverna möjligheter att uppleva estetiska värden i möten med matematiska mönster, former och samband.

Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om grundläggande matematiska begrepp och metoder. De ska också ges möjligheter att utveckla förtrogenhet med hur dessa kan användas för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter. På så sätt får eleverna förutsättningar för ökad självständighet i vardagen. Eleverna ska även ges förutsättningar att utveckla kunskaper i att använda digitala verktyg och programmering för att undersöka problem och matematiska begrepp, göra beräkningar samt för att presentera och tolka data.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förmågan att lösa problem och föra matematiska resonemang om lösningars rimlighet. Eleverna ska även ges förutsättningar att utveckla kunskaper för att kunna tolka vardagliga och matematiska situationer samt beskriva och formulera dessa med hjälp av matematikens uttrycksformer.

Eleverna ska genom undervisningen också ges möjligheter att utveckla förtrogenhet med matematikens uttrycksformer och hur dessa kan användas för att kommunicera i både vardagliga och matematiska sammanhang.

Undervisningen i ämnet matematik ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp,
- förmåga att använda lämpliga matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter,
- förmåga att lösa problem med hjälp av matematik och reflektera över lösningars rimlighet, och
- förmåga att använda matematikens uttrycksformer för att kommunicera och göra beräkningar.

I årskurs 1–3*Taluppfattning och tals användning*

- Naturliga tal och deras egenskaper. Hur talen uttrycks med ord, konkret material, symboler och bilder samt hur de visas på tallinje. Hur talen delas upp och används för att ange antal och ordning.
- Hur naturliga tal används i elevnära situationer.
- Enkla tal i bråkform som del av helhet och hur de benämns.
- Olika räknesätt och hur de uttrycks och visas med ord, konkret material, symboler och bilder.
- Metoder för beräkningar med naturliga tal vid huvudräkning och skriftlig beräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.

Algebra

- Matematiska likheter och likhetstecknets betydelse.
- Enkla mönster och hur de konstrueras.
- Entydiga, stegvisa instruktioner och hur de uttrycks och följs. Hur symboler används vid stegvisa instruktioner.

Geometri

- Vanliga lägesord för att beskriva föremåls och objekts läge i rummet.
- Grundläggande geometriska tvådimensionella objekt och hur de benämns.
- Mätning av längd, massa, volym och tid med några vanliga måttenheter.
- Planering av händelser i tidsföljd och uppskattning av tidsåtgång.

Statistik

- Enkla tabeller och diagram och hur de används vid elevnära undersökningar.

Problemlösning

- Strategier för att lösa matematiska problem i elevnära situationer.

I årskurs 4–6*Taluppfattning och tals användning*

- Naturliga tal och deras egenskaper. Hur talen uttrycks med ord, konkret material, symboler och bilder samt hur de visas på tallinje. Hur talen kan delas upp.
- Hur naturliga tal används i elevnära situationer.
- Tal i bråkform som del av helhet och del av antal.
- Positionssystemet och hur det används för att beskriva naturliga tal.
- Olika räknesätt och hur de uttrycks och visas med ord, konkret material, symboler och bilder.
- Metoder för beräkningar med naturliga tal vid huvudräkning, skriftlig beräkning och överslagsräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.

- Rimlighetsbedömning vid uppskattningar och beräkningar.

Algebra

- Matematiska likheter och likhetstecknets betydelse.
- Obekanta tal och hur de kan betecknas med en symbol.
- Mönster och hur de konstrueras och beskrivs.
- Entydiga, stegvisa instruktioner och hur de uttrycks och följs som grund för programmering. Hur symboler används vid stegvisa instruktioner.

Geometri

- Grundläggande geometriska två- och tredimensionella objekt, deras egenskaper och hur de benämns.
- Jämförelser och uppskattning av storheter. Mätning av längd, massa, volym och tid med standardiserade måttenheter.
- Planering av händelser i tidsföljd och uppskattning av tidsåtgång.

Sannolikhet och statistik

- Slumpmässiga händelser i konkreta situationer.
- Tabeller och diagram och hur de används för att sortera data och beskriva resultat från undersökningar, såväl med som utan digitala verktyg. Tolkning av data i tabeller och diagram.

Samband och förändring

- Proportionella samband, däribland hälften och dubbelt.

Problemlösning

- Strategier för att lösa matematiska problem i elevnära situationer.
- Pengars värde.

I årskurs 7–9

Taluppfattning och tals användning

- Rationella tal och deras egenskaper. Hur talen uttrycks med ord, konkret material, symboler och bilder samt hur de visas på tallinje.
- Hur enkla rationella tal används i vardagliga situationer.
- Positionssystemet och hur det används för att beskriva tal.
- De fyra räknesätten och hur de uttrycks med ord, konkret material, symboler och bilder.
- Metoder för beräkningar med naturliga tal vid huvudräkning, skriftlig beräkning och överslagsräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Tal i procentform och hur de används i elevnära situationer.
- Rimlighetsbedömning vid uppskattningar och beräkningar.

- Matematiska likheter och hur likhetstecknet används för att teckna enkla ekvationer.
- Metoder för att lösa enkla ekvationer.
- Geometriskt mönster och mönster i talföljder samt hur de konstrueras och beskrivs.
- Enkel programmering i visuella programmeringsmiljöer.

Geometri

- Geometriskt objekt, deras egenskaper och hur de benämns. Konstruktion av enkla geometriska objekt, såväl med som utan digitala verktyg.
- Jämförelser och uppskattning av storheter. Mätning av längd, area, massa, volym och tid med standardiserade måttenheter. Metoder för mätning samt enhetsbyten i samband med detta.
- Planering av händelser i tidsföljd och uppskattning av tidsåtgång, såväl med som utan digitala verktyg.
- Skala vid enkel förstoring och förminskning.

Sannolikhet och statistik

- Slumpmässiga händelser, chans och risk i konkreta situationer, till exempel vid observationer och simuleringar.
- Tabeller, diagram och grafer samt hur de används för att beskriva resultat från undersökningar, såväl med som utan digitala verktyg. Tolkning av data i tabeller och diagram.

Samband och förändring

- Proportionella samband och hur de uttrycks i procentform och med enkla grafer.

Problemlösning

- Strategier för att lösa matematiska problem i olika situationer.
- Formulering av matematiska frågeställningar utifrån elevnära situationer.
- Pengars värde och överslagsräkning i samband med betalning.

Modersmål utom nationella minoritetsspråk

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts. Att ha tillgång till sitt modersmål underlättar också språkutveckling och lärande inom olika områden.

Undervisningen i ämnet modersmål ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om modersmålet. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna erövrar kunskaper om modersmålets uppbyggnad och blir medvetna om modersmålets betydelse för det egna lärandet i olika skolämnen.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att samtala, läsa och skriva på modersmålet. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt språk, sin identitet och sin förståelse för omvärlden. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om och tilltro till sin förmåga att formulera egna åsikter och tankar i olika slags texter. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och sin flerspråkighet. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjligheter att utveckla sina kunskaper om kulturer och områden där modersmålet talas. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar ett jämförande förhållningssätt till kulturer och språk.

Undervisningen i ämnet modersmål ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift i olika sammanhang,
- förmåga att läsa och reflektera över olika typer av texter, och
- kunskaper om traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av ord, fraser och meningar.
- Läsriktning samt skrivteckens form och ljud i jämförelse med svenskan.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger från områden där modersmålet talas.
- Beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till traditioner och företeelser i områden där modersmålet talas.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Kultur och samhälle

- Traditioner och högtider som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik från områden där modersmålet talas.

I årskurs 4–6

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av olika typer av enkla texter om ämnen som är välbekanta för eleven.
- Modersmålet grundläggande struktur.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från områden där modersmålet talas.
- Beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till traditioner och företeelser i områden där modersmålet talas.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Kultur och samhälle

- Traditioner och högtider som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik från områden där modersmålet talas.

I årskurs 7–9

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.

- Strategier för skrivande av olika typer av texter. Hur man anpassar texters innehåll till olika mottagare. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Modersmålets grundläggande struktur. Ordbildning och meningsbyggnad på modersmålet i jämförelse med svenskan.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och för olika syften. Att uttrycka intresse och engagemang samt åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi i jämförelse med svenskan samt olika talade variationer av modersmålet.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar från områden där modersmålet talas. Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar, med anknytning till traditioner och företeelser i områden där modersmålet talas.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.
- Språkliga drag, ord och begrepp i olika typer av texter.

Kultur och samhälle

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser i områden där modersmålet talas.
- Några aktuella samhällsfrågor i områden där modersmålet talas. Barns och ungdomars vardagsliv där i jämförelse med barns och ungdomars vardagsliv i Sverige.

Modersmål – finska som nationellt minoritetsspråk

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livs-åskådningar, generationer och språk möts.

Sverige finns en nationell minoritet med flerhundraåriga anor i Sverige. Finska är ett officiellt nationellt minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråkens ställning i Sverige är i stort behov av att stärkas. För att säkra språkens framtid i landet är det nödvändigt att fler utvecklar språkkunskaper. Språken är viktiga kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar de nationella minoriteterna i Sverige med människor som talar samma språk i andra delar av världen. Att ha kunskaper i språket och om minoritetens kultur kan ge nya perspektiv på den egna

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – finska som nationellt minoritetsspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om språket samt kunskaper om minoritetens kultur. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna erövrar kunskaper om språkets uppbyggnad och blir medvetna om modersmålets betydelse för det egna lärandet i olika skolämnen.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att samtala, läsa och skriva på det nationella minoritetsspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i och tilltro till sin förmåga att formulera egna åsikter och tankar i olika slags texter. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och sin flerspråkighet. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens historia, kulturella uttryck och traditioner. Vidare ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om det nationella minoritetsspråkets ursprung, utveckling och nutida status.

Undervisningen i ämnet modersmål – finska som nationellt minoritetsspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift i olika sammanhang,
- förmåga att läsa och reflektera över olika typer av texter, och
- kunskaper om traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där finska talas.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3, inom ramen för finska som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av ord, fraser och meningar.
- Alfabetet på finska och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande.

- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Sverigefinsk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till sverigefinsk kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för finska som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av olika typer av enkla texter om ämnen som är välbekanta för eleven.
- Finskans grundläggande struktur med stavningsregler, böjningsmönster och meningsbyggnad.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Sverigefinsk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till sverigefinsk kultur.

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Strategier för skrivande av olika typer av texter. Hur man anpassar texters innehåll till olika mottagare. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Finskans grundläggande struktur med ordbildning, böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och för olika syften. Att uttrycka intresse och engagemang samt åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Olika varieteter av talad finska.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar. Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar, med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.
- Språkliga drag, ord och begrepp i olika texter.

Sverigefinsk kultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till sverigefinsk kultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

I årskurs 1–3, inom ramen för finska som andraspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord samt korta fraser och meningar.
- Enkla meddelanden, instruktioner och beskrivningar.
- Alfabetet på finska och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla samtal för kontakt. Frågor och svar.
- Korta fraser, däribland hälsnings-, avskeds- och artighetsfraser.

- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester och frågor.
- Presentationer av den egna personen och vardagen.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Sverigefinsk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till sverigefinsk kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för finska som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord, korta fraser och meningar samt enkla beskrivningar och instruktioner.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla dialoger.
- Samtal för kontakt och kommunikation. Frågor och svar.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Presentationer av den egna personen, vardagen och närmiljön.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Sverigefinsk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till sverigefinsk kultur.

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Skrivande av enkla berättande texter samt enkla beskrivningar och instruktioner.
- Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om innehåll som är välbekant för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp och egna och andras erfarenheter.
- Dramatiseringar och rollspel med dialogen i centrum.
- Presentationer som är berättande, beskrivande och informerande.
- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar.
- Enkla beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar, med anknytning till sverigefinska och finska traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.

Sverigefinsk kultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till sverigefinsk kultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

Modersmål – jiddisch som nationellt minoritetsspråk

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts.

Judar är en nationell minoritet med flerhundraåriga anor i Sverige. Deras språk – jiddisch – är ett officiellt nationellt minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråkens ställning i Sverige är i stort behov av att stärkas. För att säkra språkens framtid i landet är det nödvändigt att fler utvecklar språkkunskaper. Språken är viktiga kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar de nationella minoriteterna i Sverige med människor som talar samma språk i andra delar av världen. Att ha kunskaper i språket och om minoritetens kultur kan ge nya perspektiv på den egna

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som nationellt minoritetsspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om språket samt kunskaper om minoritetens kultur. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna erövrar kunskaper om språkets uppbyggnad och blir medvetna om modersmålets betydelse för det egna lärandet i olika skolämnen.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att samtala, läsa och skriva på det nationella minoritetsspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i och tilltro till sin förmåga att formulera egna åsikter och tankar i olika slags texter. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och sin flerspråkighet. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens historia, kulturella uttryck och traditioner. Vidare ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om det nationella minoritetsspråkets ursprung, utveckling och nutida status.

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som nationellt minoritetsspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift i olika sammanhang,
- förmåga att läsa och reflektera över olika typer av texter, och
- kunskaper om traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där jiddisch talas.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3, inom ramen för jiddisch som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av ord, fraser och meningar.
- Alfabetet i tryckstil och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande.

- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till judiska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Jiddischkultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och sånger med anknytning till jiddischkultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för jiddisch som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av olika typer av enkla texter om ämnen som är välbekanta för eleven.
- Alfabetet i skrivstil.
- Jiddischens grundläggande struktur med böjningsmönster och meningsbyggnad.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till judiska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Jiddischkultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Sång och andra estetiska uttrycksformer i jiddischkulturen.

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Strategier för skrivande av olika typer av texter. Hur man anpassar texters innehåll till olika mottagare. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Jiddischens grundläggande struktur med ordbildning, böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och för olika syften. Att uttrycka intresse och engagemang samt åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Olika varieteter av talad jiddisch.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar. Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar, med anknytning till judiska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.
- Språkliga drag, ord och begrepp i olika texter.

Jiddischkultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till jiddischkultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

I årskurs 1–3, inom ramen för jiddisch som andraspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord samt korta fraser och meningar.
- Enkla meddelanden, instruktioner och beskrivningar.
- Alfabetet i tryckstil och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla samtal för kontakt. Frågor och svar.
- Korta fraser, däribland hälsnings-, avskeds- och artighetsfraser.

- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester och frågor. **SKOLFS 2011:28**
- Presentationer av den egna personen och vardagen.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till judiska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Jiddischkultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Sång och andra estetiska uttrycksformer i jiddischkulturen.

I årskurs 4–6, inom ramen för jiddisch som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord, korta fraser och meningar samt enkla beskrivningar och instruktioner.
- Alfabetet i tryckstil.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla dialoger.
- Samtal för kontakt och kommunikation. Frågor och svar.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Presentationer av den egna personen, vardagen och närmiljön.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till judiska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Jiddischkultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Sång och andra estetiska former i jiddischkulturen.

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Skrivande av enkla berättande texter samt enkla beskrivningar och instruktioner.
- Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Identifiering av bokstäver i skrivstil.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om innehåll som är välbekant för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp och egna och andras erfarenheter.
- Dramatiseringar och rollspel med dialogen i centrum.
- Presentationer som är berättande, beskrivande och informerande.
- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar.
- Enkla beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar, med anknytning till judiska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.

Jiddischkultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till jiddischkultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

Modersmål – meänkieli som nationellt minoritetsspråk

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livs-åskådningar, generationer och språk möts.

Tornedalingar är en nationell minoritet med flerhundraåriga anor i Sverige. Deras språk – meänkieli – är ett officiellt nationellt minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråkens ställning i Sverige är i stort behov av att stärkas. För att säkra språkens framtid i landet är det nödvändigt att fler utvecklar språkkunskaper. Språken är viktiga kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar de nationella minoriteterna i Sverige med människor som talar samma språk i andra delar av världen. Att ha kunskaper i språket och om minoritetens kultur kan ge nya perspektiv på

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – meänkieli som nationellt minoritetsspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om språket samt kunskaper om minoritetens kultur. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna erövrar kunskaper om språkets uppbyggnad och blir medvetna om modersmålets betydelse för det egna lärandet i olika skolämnen.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att samtala, läsa och skriva på det nationella minoritetsspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i och tilltro till sin förmåga att formulera egna åsikter och tankar i olika slags texter. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och sin flerspråkighet. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens historia, kulturella uttryck och traditioner. Vidare ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om det nationella minoritetsspråkets ursprung, utveckling och nutida status.

Undervisningen i ämnet modersmål – meänkieli som nationellt minoritetsspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift i olika sammanhang,
- förmåga att läsa och reflektera över olika typer av texter, och
- kunskaper om traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där meänkieli talas.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3, inom ramen för meänkieli som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av ord, fraser och meningar.
- Alfabetet på meänkieli och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande.

- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för meänkieli som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av olika typer av enkla texter om ämnen som är välbekanta för eleven.
- Meänkielins grundläggande struktur med stavningsregler, böjningsmönster och meningsbyggnad.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur.

I årskurs 7–9, inom ramen för meänkieli som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Strategier för skrivande av olika typer av texter. Hur man anpassar texters innehåll till olika mottagare. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Meänkielins grundläggande struktur med ordbildning, böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och för olika syften. Att uttrycka intresse och engagemang samt åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Olika varieteter av talad meänkieli.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar. Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidsningsartiklar, med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.
- Språkliga drag, ord och begrepp i olika texter.

Tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

I årskurs 1–3, inom ramen för meänkieli som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord samt korta fraser och meningar.

- Enkla meddelanden, instruktioner och beskrivningar.
- Alfabetet på meänkieli och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla samtal för kontakt. Frågor och svar.
- Korta fraser, däribland hälsnings-, avskeds- och artighetsfraser.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester och frågor.
- Presentationer av den egna personen och vardagen.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för meänkieli som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord, korta fraser och meningar samt enkla beskrivningar och instruktioner.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla dialoger.
- Samtal för kontakt och kommunikation. Frågor och svar.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Presentationer av den egna personen, vardagen och närmiljön.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur.

I årskurs 7–9, inom ramen för meänkieli som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Skrivande av enkla berättande texter samt enkla beskrivningar och instruktioner.
- Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om innehåll som är välbekant för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp och egna och andras erfarenheter.
- Dramatiseringar och rollspel med dialogen i centrum.
- Presentationer som är berättande, beskrivande och informerande.
- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar.
- Enkla beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.

Tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till tornedalingars och andra meänkielitalandes kultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livs-åskådningar, generationer och språk möts.

Romer är en nationell minoritet med flerhundraåriga anor i Sverige. Deras språk – romani chib – är ett officiellt nationellt minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråkens ställning i Sverige är i stort behov av att stärkas. För att säkra språkens framtid i landet är det nödvändigt att fler utvecklar språkkunskaper. Språken är viktiga kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar de nationella minoriteterna i Sverige med människor som talar samma språk i andra delar av världen. Att ha kunskaper i språket och om minoritetens kultur kan ge nya perspektiv på den egna identiteten och stärker möjligheterna till deltagande i samhällslivet i Sverige och andra länder.

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – romani chib som nationellt minoritetsspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om språket samt kunskaper om minoritetens kultur. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna erövrar kunskaper om språkets uppbyggnad och blir medvetna om modersmålets betydelse för det egna lärandet i olika skolämnen.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att samtala, läsa och skriva på det nationella minoritetsspråket. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om och tilltro till sin förmåga att formulera egna åsikter och tankar i olika slags texter. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och sin flerspråkighet. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens historia, kulturella uttryck och traditioner. Vidare ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om det nationella minoritetsspråkets ursprung, utveckling och nutida status.

Undervisningen i ämnet modersmål – romani chib som nationellt minoritetsspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift i olika sammanhang,
- förmåga att läsa och reflektera över olika typer av texter, och
- kunskaper om traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där romani chib talas.

I årskurs 1–3, inom ramen för romani chib som förstaspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av ord, fraser och meningar.
- Alfabetet på romani chib och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till romska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Romsk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till romsk kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för romani chib som förstaspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av olika typer av enkla texter om ämnen som är välbekanta för eleven.
- Romani chibs grundläggande struktur med stavningsregler, böjningsmönster och meningsbyggnad.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till romska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Romsk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till romsk kultur.

I årskurs 7–9, inom ramen för romani chib som förstaspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Strategier för skrivande av olika typer av texter. Hur man anpassar texters innehåll till olika mottagare.
- Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Romani chibs grundläggande struktur med ordbildning, böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och för olika syften. Att uttrycka intresse och engagemang samt åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Olika varieteter av talad romani chib.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar. Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar, med anknytning till romska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.
- Språkliga drag, ord och begrepp i olika texter.

Romsk kultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till romsk kultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord samt korta fraser och meningar.
- Enkla meddelanden, instruktioner och beskrivningar.
- Alfabetet på romani chib och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla samtal för kontakt. Frågor och svar.
- Korta fraser, däribland hälsnings-, avskeds- och artighetsfraser.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester och frågor.
- Presentationer av den egna personen och vardagen.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till romska traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Romsk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till romsk kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för romani chib som andraspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord, korta fraser och meningar samt enkla beskrivningar och instruktioner.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla dialoger.
- Samtal för kontakt och kommunikation. Frågor och svar.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Presentationer av den egna personen, vardagen och närmiljön.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till romska traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Romsk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till romsk kultur.

I årskurs 7–9, inom ramen för romani chib som andraspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Skrivande av enkla berättande texter samt enkla beskrivningar och instruktioner.
- Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om innehåll som är välbekant för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp och egna och andras erfarenheter.
- Dramatiseringar och rollspel med dialogen i centrum.
- Presentationer som är berättande, beskrivande och informerande.
- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar.
- Enkla beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar med anknytning till romska traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.

Romsk kultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till romsk kultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livs-åskådningar, generationer och språk möts.

Samerna är ett urfolk och samiska är officiellt språk i Sverige, Norge och Finland. Samiska är en viktig kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper och förenar samerna tvärs över gränserna i Sápmi/Sábme/Sámieniädname/Saepmie. Kunskaper i samiska och kunskaper om den samiska kulturen stärker den egna identiteten och möjliggör deltagande i både det samiska och det svenska samhället.

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – samiska som nationellt minoritetsspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om samiska samt kunskaper om den samiska kulturen. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna erövrar kunskaper om språkets uppbyggnad och blir medvetna om modersmålets betydelse för det egna lärandet i olika skolämnen.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att samtala, läsa och skriva på samiska. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i och tilltro till sin förmåga att formulera egna åsikter och tankar i olika slags texter. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och sin flerspråkighet. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjlighet att utveckla kunskaper om samisk historia, samiska kulturella uttryck och traditioner. Vidare ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om samiskans ursprung, utveckling och nutida status.

Undervisningen i ämnet modersmål – samiska som nationellt minoritetsspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift i olika sammanhang,
- förmåga att läsa och reflektera över olika typer av texter, och
- kunskaper om traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där samiska talas.

I årskurs 1–3, inom ramen för samiska som förstaspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av ord, fraser och meningar.
- Alfabetet på samiska och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till samiska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Samisk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till samisk kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för samiska som förstaspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av olika typer av enkla texter om ämnen som är välbekanta för eleven.
- Samiskans grundläggande struktur med stavningsregler, böjningsmönster och meningsbyggnad.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till samiska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Samisk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till samisk kultur.

I årskurs 7–9, inom ramen för samiska som förstaspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Strategier för skrivande av olika typer av texter. Hur man anpassar texters innehåll till olika mottagare. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Samiskans grundläggande struktur med ordbildning, böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och för olika syften. Att uttrycka intresse och engagemang samt åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Olika varieteter av talad samiska.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar. Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar, med anknytning till samiska traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.
- Språkliga drag, ord och begrepp i olika texter.

Samisk kultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till samisk kultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord samt korta fraser och meningar.
- Enkla meddelanden, instruktioner och beskrivningar.
- Alfabetet på samiska och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla samtal för kontakt. Frågor och svar.
- Korta fraser, däribland hälsnings-, avskeds- och artighetsfraser.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester och frågor.
- Presentationer av den egna personen och vardagen.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till samiska traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Samisk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till samisk kultur.

I årskurs 4–6, inom ramen för samiska som andraspråk*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att avkoda och förstå ord, fraser och meningar i enkla texter.
- Strategier för skrivande av enkla ord, korta fraser och meningar samt enkla beskrivningar och instruktioner.

Tala, lyssna och samtala

- Enkla dialoger.
- Samtal för kontakt och kommunikation. Frågor och svar.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Presentationer av den egna personen, vardagen och närmiljön.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till samiska traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Samisk kultur

- Traditioner, högtider och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik med anknytning till samisk kultur.

I årskurs 7–9, inom ramen för samiska som andraspråk

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Skrivande av enkla berättande texter samt enkla beskrivningar och instruktioner.
- Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om innehåll som är välbekant för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp och egna och andras erfarenheter.
- Dramatiseringar och rollspel med dialogen i centrum.
- Presentationer som är berättande, beskrivande och informerande.
- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar.
- Enkla beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar med anknytning till samiska traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.

Samisk kultur

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser med anknytning till samisk kultur.
- Några aktuella samhällsfrågor samt barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där språket används.

Musik finns i alla kulturer och berör människor såväl kroppsligt som tanke- och känslomässigt. Musik som estetisk uttrycksform används i en mängd sammanhang, har olika funktioner och betyder olika saker för var och en av oss. Den är också en viktig del i människors sociala gemenskap och har betydelse för individens identitetsutveckling. I vår tid förenas musik från skilda kulturer och tidsperioder med andra konstformer i nya uttryck. Kunskaper i och om musik ökar möjligheterna att delta i samhällets kulturliv.

Syfte

Undervisningen i ämnet musik ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper som gör det möjligt att delta i musikaliska sammanhang, både genom att själva musicera och genom att lyssna till musik.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig musik som uttrycksform och kommunikationsmedel. Genom undervisningen ska eleverna ges möjligheter att utveckla kunskaper i att använda röst, musikinstrument, digitala verktyg samt musikaliska begrepp och symboler i olika musikaliska former och sammanhang.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en musikalisk lyhördhet som gör det möjligt att själv och i samarbete med andra skapa, bearbeta och framföra musik i olika former. Undervisningen ska ge eleverna både möjlighet att utveckla en tilltro till sin förmåga att sjunga och spela samt ett intresse för att utveckla sin musikaliska kreativitet.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmågan att uppleva, kommunicera om och reflektera över musik från olika sammanhang. Elevernas erfarenheter av musik ska utmanas och fördjupas i mötet med andras musikaliska erfarenheter. Därigenom ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förståelse för olika musikkulturer.

- Undervisningen i ämnet musik ska ge eleverna förutsättningar att utveckla
- förmåga att sjunga och spela i olika musikaliska former och genrer,
 - förmåga att skapa musik samt uttrycka och kommunicera tankar och idéer i musikalisk form, och
 - förmåga att uppleva och reflektera över musikens innehåll, funktion och betydelse i olika sammanhang.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Musicerande och musikskapande

- Sång och spel i olika former.
- Imitation och improvisation med röst, rörelse och instrument.
- Gestaltning av sånger och berättelser med ljud, rytmer och rörelser.

- Röstens och hur den kan varieras och användas för musikaliska uttryck.
- Slagverksinstrument, stränginstrument, tangentinstrument och digitala verktyg för musicerande och musikskapande.
- Musikaliska byggstenar, till exempel puls, tempo och dynamik.

Musikens sammanhang och funktioner

- Musik som knyter an till elevernas vardagliga och högtidliga sammanhang, däribland en inblick i svensk och nordisk sång- och danslekstradition.
- Olika musikinstrument. Hur de låter, vad de heter och hur de ser ut.
- Associationer i form av tankar, känslor och inre bilder som uppkommer genom musikupplevelser.

I årskurs 4–6

Musicerande och musikskapande

- Sång och spel i olika former.
- Imitation och improvisation med röst, rörelse och instrument med utgångspunkt i musikaliska byggstenar.
- Komposition med utgångspunkt i inspirationskällor, till exempel bild, rörelse och musik.
- Gestaltning av sånger och berättelser med ljud, rytmer och rörelser.

Musikens verktyg

- Röstens och hur den kan varieras och användas för musikaliska och vokala uttryck, till exempel sång, jojk och rap.
- Ackord-, melodi-, bas- och slagverksinstrument samt digitala verktyg för musicerande och musikskapande.
- Röstvård och hörselvård vid musikaliska aktiviteter i olika miljöer.
- Musikaliska byggstenar, till exempel rytm, klang och tonhöjd.
- Musiksymboler med bild-, färg-, siffer- eller bokstavsstöd, till exempel noter och ackord.

Musikens sammanhang och funktioner

- Musikens påverkan på och betydelse för människan. Musik som knyter an till elevernas vardagliga och högtidliga sammanhang, däribland nationalsången samt några av de vanligaste psalmerna.
- Musikinstrument. Vad de heter och har för funktion i olika ensemble- och orkestertyper.
- Musikaliska karaktärsdrag i konstmusik, folkmusik och populärmusik samt musikaliska uttryck från olika kulturer.

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i olika former och genrer.
- Ryttnisk och melodisk improvisation med röst, rörelse och instrument med utgångspunkt i musikaliska byggstenar.
- Komposition i olika genrer.
- Gestaltning av idéer genom att musicera och genom att kombinera musik med andra uttrycksformer.

Musikens verktyg

- Röstens och hur den kan varieras och användas för musikaliska och vokala uttryck inom olika genrer och ensembler.
- Ackord-, melodi-, bas- och slagverksinstrument samt digitala verktyg för musicerande och musikskapande.
- Röstvård och hörselvård. Orsaker till att tal, sång, musiklyssnande och musicerande kan bidra till skador samt hur dessa skador kan förebyggas.
- Musikaliska byggstenar, till exempel taktarter, musikalisk form och ackord.
- Musiksymboler med bild-, färg-, siffer- eller bokstavsstöd, till exempel noter och ackord.

Musikens sammanhang och funktioner

- Musikens funktion i samhället samt musikens betydelse för att uttrycka identitet och grupptillhörighet i olika sammanhang.
- Hur musik kan användas som meningsskapande uttrycksform i olika medier, till exempel film och spel.
- Rättigheter och skyldigheter vid bruk av musik i olika sammanhang.
- Musikinstrument. Vad de heter och har för funktion i några olika musikaliska genrer.
- Musikaliska karaktärsdrag i konstmusik, folkmusik och populärmusik samt musikaliska uttryck från olika kulturer. Några centrala tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.

Naturorienterande ämnen**Biologi, fysik och kemi**

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet och behov av att veta mer om sig själv och sin omvärld. Naturvetenskaplig kunskap har stor betydelse för samhällsutvecklingen inom så skilda områden som naturbruk, hälsa, energiförsörjning och resurshushållning. Med kunskaper om naturen och människan, energi samt materiens egenskaper och uppbyggnad får människor redskap för att påverka sitt eget välbefinnande, men också för att kunna främja en hållbar utveckling.

Undervisningen i de naturorienterande ämnena ska syfta till att eleverna utvecklar nyfikenhet på och intresse för att veta mer om sig själva och omvärlden. Eleverna ska därför ges möjligheter att ställa frågor om naturen och människan, fysikaliska företeelser samt materiens egenskaper utifrån egna upplevelser och aktuella händelser. De ska också ges möjligheter att använda naturvetenskapens ord, begrepp och andra uttrycksformer för att kommunicera om människan och omvärlden.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i biologi, fysik och kemi. De ska även ges möjligheter att använda naturvetenskapens begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen, i samhället och i människokroppen. Undervisningen ska dessutom ge eleverna förutsättningar att se skillnader mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer och kommunicera i frågor som rör miljö och hälsa. Eleverna ska även ges förutsättningar att söka svar på ämnesspecifika frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett kritiskt förhållningssätt och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap och som har betydelse för dem själva och samhället.

Undervisningen ska även ge eleverna förutsättningar att söka svar på frågor om naturen och människan, fysikaliska företeelser och materiens egenskaper med hjälp av systematiska undersökningar. I det praktiska arbetet ska eleverna även ges möjligheter att utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg.

Undervisningen i de naturorienterande ämnena ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- kunskaper om naturvetenskapens begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen, i samhället och i människokroppen,
- förmåga att använda naturvetenskap för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör miljö och hälsa, och
- förmåga att genomföra systematiska undersökningar.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Året runt i naturen

- Årstidsväxlingar i naturen och kännetecken för de olika årstiderna.
- Djur, växter och svampar i närmiljön, hur de kan grupperas samt namn på några vanligt förekommande arter.

Kropp och hälsa

- Några av människans organ, deras namn och översiktliga funktion.
- Människans upplevelser av ljus, ljud, värme, smak och doft med hjälp av olika sinnen.

- Betydelsen av kost, sömn, hygien, motion och sociala relationer för att må bra.

Kraft och rörelse

- Krafter som kan upplevas och observeras vid lek och rörelse, till exempel tyngdkraft och friktion.
- Solsystemets himlakroppar och deras rörelser. Människan i rymden.

Material och ämnen

- Hur material kan sorteras efter några egenskaper, till exempel utseende, om de är magnetiska och om de flyter eller sjunker i vatten. Hur materialen kan återvinnas.
- Vattnets olika former: fast, flytande och gas.

Systematiska undersökningar

- Enkla fältstudier, observationer och experiment. Utförande och dokumentation av undersökningarna med ord, bilder och digitala verktyg.
- Några berättelser om hur naturvetenskaplig kunskap vuxit fram.

I årskurs 4–6

Natur, miljö och samhälle

- Enkla näringskedjor i närmiljön. Några djurs och växters samspel med varandra och deras anpassningar till miljön.
- Hur djur, växter och svampar kan identifieras och grupperas på ett systematiskt sätt samt namn på några vanligt förekommande arter.
- Människans beroende av och påverkan på naturen och vårt ansvar när vi nyttjar den.
- Några energikällor och deras påverkan på miljön.
- Elektriska kretsar med batterier. Hur de kan kopplas och hur de kan användas i vardaglig elektrisk utrustning.
- Hur dag, natt och årstider kan förklaras utifrån rörelser hos solsystemets himlakroppar.
- Vanliga väderfenomen och hur de kan observeras och mätas.
- Indelning av ämnen och material utifrån några egenskaper, till exempel löslighet, ledningsförmåga, surt eller basiskt.
- Vattnets olika former: fast, flytande och gas. Vattnets kretslopp.
- Vanliga kemikalier i hemmet och deras användning.

Kropp och hälsa

- Några av människans organ, deras namn, utseende, placering och funktion.
- Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av kost, sömn, hygien, motion och beroendeframkallande medel.
- Människans pubertet, reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek och ansvar.

- Fältstudier, observationer och experiment med såväl analoga som digitala verktyg. Utförande, värdering av resultat samt dokumentation med ord, bilder och andra uttrycksformer.
- Några naturvetenskapliga upptäckter och deras betydelse för människans levnadsvillkor.
- Kritisk granskning och användning av information som rör naturvetenskap.

I årskurs 7–9

Natur, miljö och samhälle

- Vad liv är och hur livets utveckling kan förklaras med evolutionsteorin. Biologisk mångfald.
- Näringskedjor och kretslopp i närmiljön. Djurs, växters och svampars samspel med varandra och hur några miljöfaktorer påverkar dem.
- Människans beroende av och påverkan på naturen. Vårt ansvar när vi nyttjar naturen i relation till hållbar utveckling.
- Fossila och förnybara bränslen och deras påverkan på klimatet.
- Universums uppkomst och uppbyggnad.
- Hur ljus och ljud breder ut sig och kan reflekteras.
- Råvarors förädling till produkter, till exempel metaller, papper och plast. Hur produkterna kan återanvändas eller återvinnas.
- Vattnets egenskaper och kretslopp. Avdunstning, kokning, kondensering, smältning och stelning.
- Vanliga kemikalier i hemmet. Deras användning, hur de är märkta och bör hanteras.

Kropp och hälsa

- Några av människans organ och organsystem och deras utseende, placering och funktion.
- Några vanliga sjukdomar och hur de kan förebyggas och behandlas.
- Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av kost, sömn, hygien, motion, stress och beroendeframkallande medel. Hur hälsoproblem kan begränsas.
- Matens innehåll och näringsämnenas betydelse för hälsan.
- Människans reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek, ansvar, samtycke och ömsesidighet. Sexuellt överförbara sjukdomar och preventivmedel.

Systematiska undersökningar och granskning av information

- Fältstudier, observationer och experiment med såväl analoga som digitala verktyg. Planering och utförande av undersökningar samt värdering av resultat. Dokumentation med ord, bilder och andra uttrycksformer.
- Några upptäckter inom naturvetenskapen och deras betydelse för människan.

- Informationssökning, kritisk granskning och användning av information som rör naturvetenskap.

Samhällsorienterande ämnen

Geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap

Människor har i alla tider och i alla samhällen försökt förstå och förklara sina levnadsvillkor och de sociala sammanhang som de ingår i. Genom kunskaper om samhällen och människors livsfrågor samt historia och geografi får vi verktyg för att kunna orientera oss i en komplex värld, ta ansvar för vårt handlande och främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i de samhällsorienterande ämnena ska syfta till att eleverna utvecklar nyfikenhet på och intresse för människan, samhället och omvärlden i dag och i det förflutna. Eleverna ska ges möjligheter att ställa frågor om individ och samhälle, etik och moral samt levnadsvillkor under olika tider och på olika platser utifrån egna upplevelser och aktuella händelser. I kommunikation om detta ska eleverna också ges möjligheter att använda ord, begrepp och andra uttrycksformer från det samhällsorienterande området.

Eleverna ska ges möjligheter att utveckla kunskaper om olika samhällsförhållanden, demokrati och mänskliga rättigheter, religion och livsåskådning samt om geografiska och historiska förhållanden. På så sätt ska eleverna ges förutsättningar att utveckla tilltro till sin förmåga att vara aktiva och ansvarstagande medborgare i ett samhälle som är präglad av mångfald.

Undervisningen ska ge eleverna möjligheter att jämföra och reflektera över människors livsfrågor och förhållanden i samhället under olika tider och på olika platser. Genom undervisningen ska eleverna vidare ges möjligheter att uttrycka och pröva tankar och åsikter om samhällsfrågor och vår tids och framtidens globala utmaningar. På så sätt ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att utveckla en personlig livshållning och förståelse av omvärlden.

Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i att använda metoder och verktyg från det samhällsorienterande området för att söka och värdera information om samhället och omvärlden. På så sätt ska undervisningen ge eleverna förutsättningar för ett livslångt lärande utifrån ett kritiskt förhållningssätt.

Undervisningen i de samhällsorienterande ämnena ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- kunskaper om samhällsförhållanden, demokrati och mänskliga rättigheter, religion och livsåskådning samt om geografiska och historiska förhållanden,
- förmåga att jämföra och reflektera över människors livsfrågor samt förhållanden i samhället under olika tider och på olika platser, och
- förmåga att använda det samhällsorienterande områdets metoder och verktyg.

I årskurs 1–3*Att leva tillsammans*

- Migration inom ett land och mellan länder.
- Skildringar av människors levnadsvillkor förr i tiden, till exempel i barnlitteratur, sånger och filmer.
- Moraliska frågor och livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel kamratskap, könsroller och döden.
- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.
- Trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt.

Att leva i närområdet

- Närområdets natur- och kulturlandskap.
- Hemortens historia och vad närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål kan berätta om livet där under olika tider.
- Centrala samhällsfunktioner, till exempel sjukvård, räddningstjänst och skola.
- Yrken och verksamheter i närområdet.

Att leva i världen

- Miljöfrågor utifrån elevens vardag.
- Namn och läge på platser i närmiljön och andra platser som är betydelsefulla för eleven.
- Människors levnadsvillkor under stenålder, bronsålder och järnålder.
- Mytologiska berättelser, däribland berättelser i samisk religion.
- Några högtider, symboler och berättelser inom kristendom, islam och judendom. Några berättelser ur Bibeln och deras innebörder.
- Mänskliga rättigheter inklusive alla människors lika värde och barnets rättigheter i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).
- Grundläggande demokratiska principer och hur demokratiska beslut fattas i skolan.
- Aktuella samhällsfrågor i olika medier.

Att undersöka verkligheten

- Metoder för att söka information, till exempel textläsning, intervjuer och observationer. Några olika källors användbarhet och tillförlitlighet.
- Jordgloben samt analoga och digitala kartor.
- Tidslinjer och tidsbegreppen dåtid, nutid och framtid.

I årskurs 4–6*Att leva tillsammans*

- Vardagliga moraliska frågor och livsfrågor, till exempel utanförskap, kränkningar, jämställdhet, sexualitet och vad som är viktigt i livet.

- Sociala skyddsnät för barn i skolan och i samhället.
- Hur digitala och andra medier kan användas ansvarsfullt.
- Trafikregler och hur man betar sig i trafiken på ett säkert sätt.

Att leva i Sverige

- Människors levnadsvillkor och viktiga händelser i svensk historia från cirka 800 till cirka 1900, däribland statens utveckling och levnadsvillkor i ståndssamhället.
- Samhällsfunktioner, till exempel sjukvård samt fritids- och kulturutbud.
- Yrken och verksamheter i samhället.
- Riksdagen och regeringen och deras olika uppdrag. Politiska val och partier i Sverige.
- Några olika lagar och påföljder. Kriminalitet och möjliga konsekvenser för individ och samhälle.
- De nationella minoriteterna judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar.

Att leva i världen

- Utmärkande drag för några natur- och kulturlandskap, till exempel klimat, vegetation och människors användning av naturresurser.
- Namn och läge på geografiska objekt i Sverige, Europa och världen. Ett urval av hav, sjöar, floder, berg, öknar, regioner, länder och städer.
- Hur val och prioriteringar på individnivå kan påverka miljön och främja hållbar utveckling.
- Ritualer, religiöst motiverade levnadsregler samt berättelser, till exempel ur Bibeln och andra religiösa urkunder, inom kristendom, islam och judendom.
- Introduktion till hinduism och buddhism.
- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.
- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Hur individer och grupper kan påverka beslut, genom att rösta i allmänna val och till exempel genom elevråd i skolan.
- Mediernas roll i samhället.
- Aktuella samhällsfrågor.

Metoder och verktyg

- Metoder för att söka och använda information, till exempel textläsning, intervjuer och observationer. Olika källors användbarhet och tillförlitlighet.
- Fältstudier i samhället och naturen.
- Digitala och analoga kartor och deras uppbyggnad.

Att leva tillsammans

- Moraliska frågor och livsfrågor utifrån elevernas tankar samt utifrån tolkningar inom religioner och andra livsåskådningar. Sådana frågor kan till exempel handla om rättvisa, solidaritet, identitet, kärlek och sexualitet.
- Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.

Att leva i Sverige

- Människors levnadsvillkor och viktiga händelser i svensk historia från cirka 1900 till nutid, däribland demokratisering och framväxten av välfärdssamhället.
- Kristendomens betydelse för värderingar och kultur i det svenska samhället förr och nu.
- Migration till, samt integration och segregation i Sverige i dag.
- Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar samt arbetsuppgifter inom olika yrken och verksamheter.
- Hur hushållens, företagens och det offentliga ekonomi hänger samman.
- Sveriges politiska system med Europeiska unionen, riksdag, regering, Sametinget, regioner och kommuner. Var olika beslut fattas samt individers och gruppers möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling.
- De nationella minoriteternas situation i Sverige historiskt och i dag. Samernas ställning som urfolk.
- Rättssystemet i Sverige. Möjliga orsaker till och konsekvenser av olika typer av kriminalitet, till exempel våldsbrott, sexualbrott och hedersrelaterat våld och förtryck.

Att leva i världen

- Några natur- och kulturlandskap och processer som har format dessa, till exempel endogena och exogena processer och befolkningsutveckling.
- Namn och läge på geografiska objekt i Sverige, Europa och världen. Ett urval av hav, sjöar, floder, berg, öknar, regioner, länder och städer.
- Vad klimat är och faktorer som påverkar klimatet. Människans påverkan på klimatet och konsekvenser av klimatförändringar för människa, samhälle och natur i olika delar av världen.
- Hur val och prioriteringar på individ- och samhällsnivå kan påverka miljön och främja hållbar utveckling.
- Människors levnadsvillkor och viktiga skeenden i världshistorien, däribland industrialisering, demokratisering och Förintelsen.
- Vad religion och livsåskådning kan betyda för människor.
- Berättelser, till exempel ur Bibeln och andra religiösa urkunder, samt centrala tankegångar och religiösa praktiker inom kristendom, islam, judendom, hinduism och buddhism.
- Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i olika delar av världen och internationellt arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen.

- Mediernas roll i samhället.
- Aktuella samhällsfrågor.

Metoder och verktyg

- Metoder för att söka information, till exempel textläsning, intervjuer och observationer. Kritisk granskning av information och åsikter i såväl digitala medier som i andra typer av källor.
- Fältstudier i samhället och naturen.
- Digitala och analoga kartor och deras uppbyggnad.

Slöjd

Att tillverka föremål och bearbeta material med hjälp av verktyg är ett sätt för människan att tänka och uttrycka sig. Slöjdande är en form av skapande som innebär att söka konkreta lösningar inom hantverkstradition och design. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i ämnet slöjd ska syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska i arbetet ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar. Genom undervisningen ska eleverna även ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet. Undervisningen ska även väcka elevernas nyfikenhet och lust att undersöka och experimentera med olika material, hantverkstekniker och uttryck. På så sätt ska eleverna få möjligheter att utveckla tilltron till den egna förmågan att ta sig an uppgifter på ett kreativt och problemlösande sätt. I undervisningen ska eleverna även få möta såväl äldre tiders hantverksföremål och slöjdtraditioner som nutida design för att inspireras i det egna skapandet. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmågan att använda slöjdspecifika ord och begrepp för att kommunicera om arbetsprocesser, material, verktyg och hantverkstekniker.

I undervisningen ska eleverna ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande. Genom reflektion både i arbetet och när det är slutfört kan eleverna utveckla medvetenhet om vad som kännetecknar kvalitet i utförande och resultat. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt. Eleverna ska även ges möjligheter att utveckla kunskaper om arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor i samband med slöjdarbete.

Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formge och framställa föremål i olika material med hjälp av lämpliga verktyg och hantverkstekniker, **SKOLFS 2011:28**
- förmåga att utveckla idéer samt välja tillvägagångssätt i slöjdarbetet utifrån syftet med arbetet, och
- förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Slöjdens material, verktyg och hantverkstekniker

- Metall, textil och trä. Materialens egenskaper och användningsområden.
- Verktyg och redskap, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt.
- Några enkla former av hantverkstekniker och begrepp som används i samband med dessa.
- Enkla skisser och arbetsbeskrivningar, och hur de kan följas.

Slöjdens arbetsprocesser

- Slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning och kommunikation om arbetsprocessen.
- Undersökande av olika materials egenskaper.

Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling

- Bilder, föremål och andra inspirationskällor för det egna skapandet.
- Några slöjdmaterials ursprung.
- Resurshushållning vid användning av material i slöjdarbetet.

I årskurs 4–6

Slöjdens material, verktyg och hantverkstekniker

- Metall, textil, trä och andra material. Materialens egenskaper och användningsområden.
- Verktyg, redskap och maskiner, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt.
- Enkla former av hantverkstekniker och begrepp som används i samband med dessa.
- Enkla skisser, mönster och arbetsbeskrivningar, och hur de kan följas.

Slöjdens arbetsprocesser

- Slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning och reflektion över arbetsprocessen. Hur delarna i arbetsprocessen samverkar till en helhet.
- Undersökande av olika materials egenskaper.

- Hantverk och slöjdtraditioner från olika kulturer som inspirationskällor för det egna skapandet.
- Hur färg, form och material bidrar till olika uttryck hos slöjdföremål.
- Några slöjdmaterials ursprung och miljöpåverkan.
- Resurshushållning genom återbruk av material.

I årskurs 7–9

Slöjdens material, verktyg och hantverkstekniker

- Metall, textil, trä och andra material. Materialens kombinationsmöjligheter med varandra.
- Verktyg, redskap och maskiner, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt.
- Några former av hantverkstekniker samt begrepp som används i samband med dessa.
- Skisser, mönster och arbetsbeskrivningar skapade såväl med som utan digitala verktyg.

Slöjdens arbetsprocesser

- Slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.
- Undersökande av olika materials egenskaper och användbarhet i det egna slöjdarbetet.

Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling

- Design, hantverk och slöjdtraditioner från olika kulturer och tider som inspirationskällor för det egna skapandet.
- Hur färg, form och material kan kombineras för att skapa personliga uttryck i egna slöjdföremål.
- Några slöjdmaterials ursprung, hur de framställs och påverkar miljön.
- Resurshushållning genom återbruk och vård av material och föremål.

Svenska

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livs-åskådningar, generationer och språk möts.

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk samt andra former för kommunikation, så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla språket för att tänka, kommunicera och lära.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmågan att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska ges möjlighet att kommunicera i digitala miljöer med interaktiva och föränderliga texter. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

I undervisningen ska eleverna få möta och utveckla kunskaper om skönlitteratur. Eleverna ska ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitterära verk i olika genrer. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om svenska språkets uppbyggnad samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier. På så sätt ska undervisningen bidra till att stärka elevernas medvetenhet om och tilltro till den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man uttrycker sig på kan få konsekvenser för en själv och för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket i olika sammanhang och medier.

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt med andra former för kommunikation,
- förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra texter, och
- förmåga att söka information från olika källor och värdera dessa.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Sambandet mellan ljud och bokstav. Strategier för att avkoda och förstå ord, begrepp och enkla texter.
- Att resonera om innehållet i olika texter.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva ord, meningar och enkla texter. Skapande av texter där ord och bild samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.

- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Grundläggande skrivregler med gemener och versaler samt de vanligaste skiljetecknen.
- Alfabetet.

Tala, lyssna och samtala

- Strukturerade samtal. Att berätta om vardagliga händelser samt att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Att lyssna, ställa frågor och ge kommentarer.
- Att ge och ta emot muntliga instruktioner.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Föremål, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.

Texter

- Skönlitteratur för barn. Sånger, muntligt berättande, bilderböcker och sagor. Texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Sakprosatexter för barn. Beskrivande, förklarande och instruerande texter.
- Texter som kombinerar ord och bild samt texter i digitala miljöer för barn.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel ramsor och sånger.
- Ord och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på kroppsspråk och tonfall. Språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i källor för barn.
- Hur texters avsändare påverkar innehållet.

I årskurs 4–6

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Sambandet mellan ljud och bokstav. Strategier för att avkoda, förstå och tolka ord, begrepp och texter.
- Att återge delar av innehållet i olika texter samt resonera om budskap och handling i texterna.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva enkla texter. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Grundläggande textbearbetning.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Meningsbyggnad med gemener och versaler, skiljetecken och sambandsord. Ords böjningsformer.
- Digitala verktyg för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Disposition med inledning, innehåll och avslutning. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom omformuleringar, bilder och tecken.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga. Bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning.
- Några skönlitterärt betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.
- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande och instruerande texter och hur deras innehåll kan organiseras.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud samt texter i digitala miljöer.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel bilder och grafiska modeller.
- Ord och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Formellt och informellt språk. Skillnader i språkanvändning beroende på mottagare, syfte och sammanhang. Språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i böcker, på webbplatser och i söktjänster på internet.
- Hur texters avsändare påverkar innehållet.

I årskurs 7–9

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Strategier för att avkoda och förstå olika texter. Att urskilja texters budskap och syfte. Att urskilja innehåll som kan vara direkt uttalat eller indirekt uttryckt i texten.
- Att återge delar av innehållet i olika texter. Att resonera om texter med koppling till upphovsperson, andra texter och egna erfarenheter.

- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till olika mottagare. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Bearbetning av egna och gemensamma texter till innehåll och form.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Stavning, meningsbyggnad och textbindning. De vanligaste ordklasserna.
- Digitala verktyg för ordförståelse och språkriktighet.
- Alfabetisk ordning. Hur man hittar i innehållsförteckningar och ordböcker.

Tala, lyssna och samtala

- Olika former av samtal. Att uttrycka känslor, tankar och kunskaper, lyssna, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Stödord och olika verktyg för att planera och genomföra muntliga presentationer, såväl med som utan digital teknik.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom omformuleringar, bilder och tecken.

Texter

- Skönlitteratur för ungdomar. Epik, lyrik och dramatik. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters språkliga drag och uppbyggnad. Miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Några skönlitterärt betydelsefulla författare och deras verk.
- Sakprosatexter för ungdomar. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas syfte, innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Texter i digitala miljöer samt andra texter som kombinerar ord, bild och ljud. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord.
- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Skillnader i språkanvändning beroende på syfte, mottagare och sammanhang. Språkets betydelse för att utöva inflytande. Ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier och i olika sammanhang.
- De nordiska grannspråken. De nationella minoritetsspråken i Sverige.

- Informationssökning på bibliotek och på internet, i böcker och mass-medier samt genom intervjuer.
- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Svenska som andraspråk

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livs-åskådningar, generationer och språk möts.

Syfte

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom att undervisningen utgår från ett andraspråksperspektiv ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska tal- och skriftspråk samt andra former för kommunikation, så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan och vågar uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt svenska språk för att tänka, kommunicera och lära. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla olika strategier för hur man lär sig språk samt strategier för att stödja den egna kommunikationen. I undervisningen ska eleverna stimuleras att utveckla och uttrycka tankar utifrån sin kunskapsnivå och sina språkliga resurser. Kraven på språklig korrekthet ska relateras till olika stadier i andraspråkutvecklingen. Det innebär att undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera i tal och skrift på svenska, utan att det ställs för tidiga krav på språklig korrekthet.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva på svenska. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmågan att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska ges möjlighet att kommunicera i digitala miljöer med interaktiva och föränderliga texter. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

I undervisningen ska eleverna få möta och utveckla kunskaper om skönlitteratur. Eleverna ska ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitterära verk i olika genrer. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om svenska språkets uppbyggnad och om dess uttal, ord och begrepp samt

om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier. På så sätt ska undervisningen bidra till att stärka elevernas medvetenhet om och tilltro till den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man uttrycker sig på kan få konsekvenser för en själv och för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket i olika sammanhang och medier.

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt med andra former för kommunikation,
- förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra texter, och
- förmåga att söka information från olika källor och värdera dessa.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Läsrelaterade aktiviteter och strategier för att förstå och avkoda ord, begrepp och enkla texter.
- Läsriktning och sambandet mellan ljud och bokstav i jämförelse med andra språk eleven kan.
- Att resonera om innehållet i olika texter.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva ord, meningar och enkla texter. Skapande av texter där ord och bild samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Ords böjningsformer och meningsbyggnad med sambandsord, i jämförelse med andra språk eleven kan. Grundläggande skrivregler med gemener och versaler samt de vanligaste skilletecknen.
- Alfabetet.

Tala, lyssna och samtala

- Strategier för att lyssna, förstå och göra sig förstådd, genom kroppsspråk, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs.
- Strukturerade samtal. Att berätta om vardagliga händelser samt att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Att lyssna, ställa frågor och ge kommentarer. Fraser och uttryck samt ords värdeladdning.
- Att ge och ta emot muntliga instruktioner.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Föremål, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
- Uttal, betoning och satsmelodi samt uttalets betydelse för att göra sig förstådd. Svenska språkets uttal i jämförelse med andra språk eleven kan.

- Skönlitteratur för barn. Sånger, muntligt berättande, bilderböcker och sagor. Texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Sakprosatexter för barn. Beskrivande, förklarande och instruerande texter.
- Muntliga texter, till exempel radioprogram för barn och inlästa texter.
- Texter som kombinerar ord och bild samt texter i digitala miljöer för barn.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller, ramsor och sånger.
- Ord och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på kroppsspråk och tonfall. Språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier.
- Ord och begrepp för att benämna elevnära händelser och föremål i elevens vardag, i jämförelse med andra språk eleven kan.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i källor för barn.
- Hur texters avsändare påverkar innehållet.

I årskurs 4–6

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Sambandet mellan ljud och bokstav i jämförelse med andra språk eleven kan. Läsrelaterade aktiviteter och strategier för att förstå, avkoda och tolka ord, begrepp och texter.
- Att återge delar av innehållet i olika texter samt resonera om budskap och handling i texterna.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva enkla texter. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Grundläggande textbearbetning.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Ords böjningsformer och meningsbyggnad med sambandsord, i jämförelse med andra språk eleven kan. Gemener och versaler samt skiljetecken.
- Digitala verktyg för stavning och ordförståelse.
- Alfabetet och alfabetisk ordning.

Tala, lyssna och samtala

- Strategier för att förstå och göra sig förstådd genom omformuleringar, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs.
- Utmärkande drag i talspråket som kan försvåra förståelsen: reduktioner, assimileringar och talhastighet.
- Olika former av strukturerade samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.

- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Disposition med inledning, innehåll och avslutning. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.
- Uttal, satsmelodi och sambandet mellan betoning och betydelse. Svenska språkets uttal i jämförelse med andra språk eleven kan.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga. Bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning. Texternas ord och uttryck.
- Några skönlitterärt betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.
- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande och instruerande texter. Hur deras innehåll kan organiseras samt deras ord och begrepp.
- Muntliga texter, till exempel radioprogram för barn och ungdomar samt inlästa texter.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud samt texter i digitala miljöer.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel bilder och grafiska modeller.
- Ord och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp i både vardags- och skolspråk.
- Formellt och informellt språk. Skillnader i språkanvändning beroende på mottagare, syfte och sammanhang. Språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i böcker, på webbplatser och i söktjänster på internet.
- Hur texters avsändare påverkar innehållet.

I årskurs 7–9

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Läsrelaterade aktiviteter och strategier för att förstå, avkoda och tolka olika texter. Att urskilja texters budskap och syfte. Att urskilja innehåll som kan vara direkt uttalat eller indirekt uttryckt i texten.
- Att återge delar av innehållet i olika texter. Att resonera om texter med koppling till upphovsperson, andra texter och egna erfarenheter.

- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till olika mottagare. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Bearbetning av egna och gemensamma texter till innehåll och form.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Stavning, meningsbyggnad och textbindning. Ordklasser, kongruens, tempus och genus.
- Digitala verktyg för ordförståelse och språkriktighet.
- Alfabetisk ordning. Hur man hittar i innehållsförteckningar samt i svenska och flerspråkiga ordböcker.

Tala, lyssna och samtala

- Strategier för att förstå och göra sig förstådd genom omformuleringar, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs.
- Olika former av samtal. Att uttrycka känslor, tankar och kunskaper, lyssna, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Stödord och olika verktyg för att planera och genomföra muntliga presentationer, såväl med som utan digital teknik.
- Svenska språkets prosodi och uttalets betydelse för att göra sig förstådd.

Texter

- Skönlitteratur för ungdomar. Epik, lyrik och dramatik. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters språkliga drag och uppbyggnad. Miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Några skönlitterärt betydelsefulla författare och deras verk.
- Sakprosatexter för ungdomar. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas syfte, innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag samt deras ord och uttryck.
- Muntliga texter, till exempel radioprogram för ungdomar samt inlästa texter.
- Texter i digitala miljöer samt andra texter som kombinerar ord, bild och ljud. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord.
- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp i både vardags- och skolspråk. Flertydiga ord, synonymer och ords betydelseomfång i jämförelse med andra språk eleven kan. Ordbildning, till exempel sammansatta ord.
- Skillnader i språkanvändning beroende på syfte, mottagare och sammanhang. Språkets betydelse för att utöva inflytande.
- Ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier och i olika sammanhang.

- Informationssökning på bibliotek och på internet, i böcker och mass-medier samt genom intervjuer.
- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Teknik

Tekniska lösningar har i alla tider varit betydelsefulla för människan och för samhällets utveckling. Drivkrafterna bakom teknikutvecklingen har ofta varit nyfikenhet och en strävan att uppfylla behov eller lösa problem som uppstått. Kunskaper om den teknik som omger oss och hur den formas och förändras kan bidra till utvecklingen av nya kreativa lösningar och ett ansvarsfullt sätt att förhålla sig till teknik. Sådana kunskaper är betydelsefulla i vår tid då det ställs höga krav på tekniskt kunnande i vardags- och arbetslivet, samtidigt som många av dagens samhällsfrågor har inslag av teknik.

Syfte

Undervisningen i ämnet teknik ska syfta till att eleverna utvecklar intresse för och kunskaper om den teknik som omger oss. Eleverna ska ges möjligheter att utveckla förståelse för att teknik har betydelse för och påverkar människan, samhället och miljön. På så sätt kan eleverna utveckla en teknisk medvetenhet och förmåga att relatera tekniska lösningar och den egna användningen av teknik till frågor som rör hållbar utveckling. Undervisningen ska även ge eleverna möjligheter att reflektera över hur tekniken har förändrats över tid.

I undervisningen ska eleverna ges möjligheter att utveckla kunskaper om hur tekniska lösningar används och fungerar. Genom att tekniska lösningar görs synliga och begripliga i undervisningen ges eleverna förutsättningar att hantera teknisk utrustning. Därmed stärks också deras tilltro till den egna förmågan att orientera sig och agera i en teknikintensiv värld. Eleverna ska även ges möjligheter att använda teknikens ord och begrepp för att kommunicera om tekniska lösningar.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att genomföra teknikutvecklings- och konstruktionsarbeten. När eleverna praktiskt får arbeta fram tekniska idéer och lösningar på problem bidrar det till att eleverna utvecklar förmåga att ta sig an tekniska utmaningar och använda teknikens uttrycksformer.

Undervisningen i ämnet teknik ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att reflektera över olika val av tekniska lösningar och deras konsekvenser för individen, samhället och miljön,
- kunskaper om tekniska lösningar och hur de används och fungerar, och
- förmåga att genomföra teknikutvecklings- och konstruktionsarbeten.

I årskurs 1–3*Teknik, människa, samhälle och miljö*

- Några föremål och något tekniskt system i elevernas vardag, hur de är anpassade efter människans behov.
- Säkerhet vid elevernas användning av teknik, däribland elektricitet och olika tjänster via internet.

Tekniska lösningar

- Hur några föremål i elevernas vardag används och fungerar, till exempel datorer, verktyg och leksaker. Begrepp som används i samband med detta.
- Material för konstruktionsarbete. Materialens egenskaper och hur materialen benämns och kan sammanfogas.

Arbetsmetoder för utveckling av tekniska lösningar

- Undersökande av hur några föremål i elevernas vardag är utformade och fungerar.
- Styrning av föremål med enkel programmering.
- Egna konstruktioner och hur de kan dokumenteras, till exempel med skisser och enkla fysiska och digitala modeller.

I årskurs 4–6*Teknik, människa, samhälle och miljö*

- Några föremål och något tekniskt system, till exempel vatten- och avloppssystem och system för återvinning. Hur de är anpassade efter människans behov samt hur de har förändrats över tid.
- Möjligheter, risker och säkerhet vid teknikanvändning i elevernas vardag, däribland vid användning av elektricitet och vid överföring av information i digitala miljöer.
- Konsekvenser av teknikval: några tekniska lösningars för- och nackdelar för människa och miljö.

Tekniska lösningar

- Hur några komponenter i vanliga tekniska system benämns och samverkar, till exempel i en cykel eller i ett enkelt transportsystem.
- Föremål i elevernas vardag som styrs med hjälp av programmering, till exempel hushållsmaskiner och smarta telefoner. Hur föremålen används.
- Hur hållfasta och stabila konstruktioner är uppbyggda. Material som används i hållfasta och stabila konstruktioner.

Arbetsmetoder för utveckling av tekniska lösningar

- Undersökande av hur några föremål i elevernas vardag är utformade och hur deras funktion kan förbättras.
- Styrning av föremål med programmering.

- Egna hållfasta och stabila konstruktioner samt hur de kan dokumenteras, till exempel med skisser, ord och fysiska och digitala modeller.

I årskurs 7–9

Teknik, människa, samhälle och miljö

- Några tekniska system och hur de påverkar människa och miljö, till exempel internet och kollektivtrafiken. Hur systemen har förändrats över tid.
- Möjligheter, risker och säkerhet vid teknikanvändning, däribland vid användning av elektricitet och vid överföring av information i digitala miljöer.
- Konsekvenser av teknikval: olika tekniska lösningars för- och nackdelar för människa, samhälle och miljö.

Tekniska lösningar

- Hur komponenter och delsystem benämns och samverkar inom tekniska system, till exempel informationssystem och transportsystem.
- Digitala verktyg för kommunikation, informationssökning och samhällstjänster av olika slag samt hur de benämns och används.
- Tekniska lösningar som utnyttjar elkomponenter och enkel elektronik, till exempel för att åstadkomma ljud, ljus eller rörelse.

Arbetsmetoder för utveckling av tekniska lösningar

- Teknikutvecklingsarbetets olika faser: identifiering av behov, undersökning, förslag till lösningar, konstruktion och utprovning.
- Styrning av egna konstruktioner eller andra föremål med programmering.
- Egna konstruktioner där man använder elektriska kopplingar samt hur de kan dokumenteras, till exempel med skisser, ord och fysiska och digitala modeller.

KURSPLANER FÖR ANPSSADE GRUNDSKOLANS ÄMNESOMRÅDEN

Estetisk verksamhet

I ämnesområdet estetisk verksamhet ingår bild, musik och slöjd. Dessa estetiska uttrycksformer är viktiga för människors sätt att tänka, lära och uppleva sig själva och omvärlden. Genom att skapa och uppleva bilder, musik och slöjdföremål kan människor bearbeta intryck samt utveckla sin kreativitet, nyfikenhet och identitet. Att få kunskaper om och kunna arbeta praktiskt med olika estetiska uttrycksformer ökar möjligheterna att vara delaktig i samhällets kulturliv. Det stärker också tilltron till den egna skapande och problemlösande förmågan.

Syfte

Undervisningen inom ämnesområdet estetisk verksamhet ska syfta till att eleverna utvecklar kreativitet och intresse för att skapa och uttrycka sig med bild, musik och slöjd. I en process där sinnesupplevelse, tanke och handling samverkar ska eleverna ges förutsättningar att utveckla självständighet och tilltro till den egna skapande förmågan. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att uppleva, reflektera över och kommunicera om olika estetiska uttryck samt använda ämnesområdets ord och begrepp. Eleverna ska också få möta och inspireras av estetiska uttryck från olika kulturer och tidsperioder samt ges möjligheter att ta del av samhällets kulturella utbud.

I undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla förmågan att skapa bilder med olika metoder, material och uttrycksformer. Eleverna ska också ges möjligheter att uttrycka budskap genom bilder samt reflektera över bilder de möter.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmågan att använda röst, rörelse, musikinstrument och digitala verktyg. Eleverna ska också ges möjligheter att musicera samt skapa och uppleva musik, för att på så sätt kunna delta i musikaliska sammanhang och uttrycka idéer i musikalisk form.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med slöjdens olika material, verktyg och hantverkstekniker. Eleverna ska också ges möjligheter att undersöka, experimentera och utveckla idéer samt kommunicera om arbetsprocessen och resultatet.

Undervisningen inom ämnesområdet estetisk verksamhet ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att skapa och reflektera över bilder,
- förmåga att musicera och skapa musik, och
- förmåga att formge och framställa slöjdföremål i olika material.

I årskurs 1–3*Bildframställning och bildanalys*

- Framställning av berättande bilder.
- Teckning, måleri, modellering och återanvändning av bilder.
- Fotografering och överföring av bilder med hjälp av digitala verktyg.
- Några verktyg och material för bildframställning, hur de benämns och hur de används.
- Etiska frågor som kan uppstå vid framställning och användning av bilder i olika sammanhang.
- Samtida och historiska bilder och vad bilderna berättar.

Musicerande och musikskapande

- Sång och spel i olika former.
- Imitation och improvisation med röst, rörelse och instrument.
- Gestaltning av sånger och berättelser, till exempel med ljud, rörelse och drama.
- Några musikaliska byggstenar, till exempel puls, tempo och dynamik.
- Associationer i form av tankar, känslor och inre bilder som uppkommer genom musikupplevelser.

Slöjdens material, hantverkstekniker och arbetsprocesser

- Metall, textil och trä. Undersökande av olika materials egenskaper.
- Några verktyg och redskap, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt.
- Några enkla former av hantverkstekniker samt begrepp som används i samband med dessa.
- Introduktion till slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning och kommunikation om arbetsprocessen.
- Bilder, föremål och andra inspirationskällor för det egna skapandet.

I årskurs 4–6*Bildframställning och bildanalys*

- Framställning av berättande bilder.
- Teckning, måleri, tryck, tredimensionellt arbete och återanvändning av bilder.
- Fotografering, film och annat digitalt bildskapande.
- Verktyg och material för bildframställning, hur de benämns och hur de används.
- Rättigheter och skyldigheter vid användning av bilder.
- Samtida och historiska bilder och vad bilderna berättar.
- Mediebilder, till exempel reklam- och nyhetsbilder. Hur bilderna förmedlar budskap.
- Bilder som behandlar identitet och grupptillhörighet.

- Sång och spel i olika former och genrer.
- Imitation och improvisation med röst, rörelse och instrument.
- Gestaltning av tankar och idéer, till exempel med ljud, rörelse och drama.
- Musikaliska byggstenar, till exempel rytm, klang och tonhöjd.
- Olika musikinstrument. Hur de låter, vad de heter och hur de ser ut.
- Musik som knyter an till elevernas vardagliga och högtidliga sammanhang samt musik från olika genrer och kulturer.
- Associationer i form av tankar, känslor och inre bilder som uppkommer genom musikupplevelser.

Slöjdens material, hantverkstekniker och arbetsprocesser

- Metall, textil, trä och andra material. Undersökning av olika materials egenskaper.
- Verktyg och redskap, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt.
- Enkla former av hantverkstekniker samt begrepp som används i samband med dessa.
- Enkla skisser och arbetsbeskrivningar och hur de kan följas.
- Slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning och reflektion över arbetsprocessen.
- Bilder och hantverk från olika kulturer som inspirationskällor för det egna skapandet.

I årskurs 7–9*Bildframställning och bildanalys*

- Framställning av berättande och informativa bilder.
- Teckning, måleri, tryck och tredimensionellt arbete.
- Fotografering, film och annat digitalt bildskapande samt redigering.
- Verktyg och material för bildframställning, hur de benämns och hur de används.
- Rättigheter och skyldigheter vid användning och spridning av bilder i olika sammanhang.
- Samtida och historiska bilder och vad bilderna berättar.
- Mediebilder, till exempel reklam- och nyhetsbilder. Hur bilderna kan granskas kritiskt.
- Bilder som behandlar identitet, grupptillhörighet och normer.

Musicerande och musikskapande

- Sång och spel i olika former och genrer.
- Improvisation, gestaltning och komposition med röst, rörelse, instrument och digitala verktyg.
- Musik i kombination med andra uttrycksformer, till exempel dans, film och drama.
- Röst- och hörselvård vid musikalska aktiviteter i olika miljöer.

- Musikaliska byggstenar, till exempel taktarter, musikalisk form och ackord.
- Musikaliska karaktärsdrag i konstmusik, folkmusik och populärmusik samt musikaliska uttryck från olika kulturer.
- Musikens funktion i samhället samt musikens betydelse för att uttrycka identitet och grupptillhörighet i olika sammanhang.

Slöjdens material, hantverkstekniker och arbetsprocesser

- Metall, textil, trä och andra material. Undersökande av olika materials egenskaper och användbarhet i det egna slöjdarbetet.
- Verktyg och redskap, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt.
- Några former av hantverkstekniker samt begrepp som används i samband med dessa.
- Enkla skisser, mönster och arbetsbeskrivningar och hur de kan följas.
- Slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning och reflektion över arbetsprocessen och resultatet.
- Design, hantverk och slöjdtraditioner från olika kulturer och tider som inspirationskällor för det egna skapandet.

Kommunikation

I ämnesområdet kommunikation ingår svenska, modersmål och engelska. Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att kunna kommunicera på olika sätt ökar förutsättningarna för delaktighet i vardagen och i samhället.

Syfte

Undervisningen inom ämnesområdet kommunikation ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i att kommunicera med andra. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla tal och andra former för kommunikation, så att de får tilltro till sin förmåga att kommunicera och uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Därigenom ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar sitt språk och sitt självbestämmande.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att delta i, ta emot och tolka olika former av kommunikation. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika verktyg för kommunikation kan användas. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin förståelse av ord och begrepp samt förmågan att läsa, skriva och delta i skriftspråkliga aktiviteter. I undervisningen ska eleverna få möta och uppleva olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande. Därigenom får eleverna förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker information från olika källor. På så sätt ska eleverna ges förutsättningar för ökad självständighet.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera på svenska. Elever med annat modersmål än svenska ska också ges möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera på modersmålet. Undervisningen ska på så sätt bidra till att eleverna utvecklar sin identitet och sin flerspråkighet. Alla elever ska även få möta det engelska språket i olika sammanhang.

Undervisningen i ämnesområdet kommunikation ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att uttrycka sig och kommunicera i olika sammanhang,
- förmåga att tolka olika texter och andra former av kommunikation, och
- förmåga att söka information från olika källor.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Samspela, tala och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Kroppsspråk, tecken, tal och andra former för kommunikation. Att uttrycka känslor och avsikter samt att tolka andras uttryck.
- Grundläggande strukturer för kommunikation. Turtagning samt att initiera och avsluta samspel eller samtal.
- Kommunikationsverktyg. Hur de kan användas för att förstärka elevens kommunikation.

Avläsa, läsa och skriva

- Bokstavsformer och sambandet mellan ljud och bokstav utifrån elevens erfarenhet och intresse. Strategier för att avkoda och förstå enkla ord.
- Kommunikation om innehållet i olika texter.
- Strategier för att skriva enkla ord.
- Språkets struktur, till exempel gemener och versaler.

Texter

- Skönlitteratur för barn. Rim, ramsor, sånger, bilderböcker och sagor.
- Sakprosatexter för barn. Beskrivande och förklarande texter.
- Texter som kombinerar ord och bild samt texter i digitala miljöer för barn.

Informationssökning

- Informationssökning i några källor och vardagssituationer, till exempel scheman och symboler.

Engelska

- Engelska ord i bekanta och elevnära sammanhang.

Samspela, tala och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och miljöer. Kroppsspråk, tecken, tal och andra former för kommunikation. Att uttrycka känslor och avsikter på olika sätt samt att tolka andras uttryck. Att ställa frågor, svara och ge kommentarer.
- Grundläggande strukturer för kommunikation. Turtagning samt att initiera, upprätthålla och avsluta samspel eller samtal.
- Kommunikationsverktyg. Hur de kan användas för att förstärka elevens kommunikation.
- Möjligheter och risker vid kommunikation i digitala medier.

Avläsa, läsa och skriva

- Bokstavsformer och sambandet mellan ljud och bokstav utifrån elevens erfarenhet och intresse. Strategier för att avkoda och förstå enkla ord och meningar.
- Kommunikation om innehållet i olika texter.
- Strategier för att skriva enkla ord och meningar.
- Att skriva för hand och med digitala verktyg.
- Språkets struktur, till exempel ords böjningsformer.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga. Sånger, bilderböcker, kapitelböcker, sagor och myter.
- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande och instruerande texter.
- Texter som kombinerar ord och bild samt texter i digitala miljöer.

Informationssökning

- Informationssökning i olika elevnära källor, till exempel i scheman, i instruktioner och på webbplatser för barn och unga.

Engelska

- Engelska ord och fasta språkliga uttryck i bekanta och elevnära sammanhang.
- Engelska i digitala medier, till exempel för att söka musik och andra kulturupplevelser.

I årskurs 7–9*Samspela, tala och samtala*

- Kommunikation i olika sammanhang och miljöer. Kroppsspråk, tecken, tal och andra former för kommunikation. Att uttrycka känslor, avsikter, kunskaper och åsikter på olika sätt samt att tolka andras uttryck.
- Att ställa frågor, svara, ge kommentarer samt beskriva och berätta i olika sammanhang och med olika syften.

- Grundläggande strukturer för kommunikation. Turtagning samt att initiera, upprätthålla och avsluta samspel eller samtal.
- Kommunikationsverktyg. Hur de kan användas för att förstärka elevens kommunikation.
- Möjligheter och risker vid kommunikation i digitala medier.

Avläsa, läsa och skriva

- Bokstavsformer och sambandet mellan ljud och bokstav utifrån elevens erfarenhet och intresse. Strategier för att avkoda och förstå enkla ord och meningar.
- Att kommunicera om och återge delar av innehållet i olika texter.
- Strategier för att skriva enkla ord och meningar.
- Att skriva för hand och med digitala verktyg.
- Språkets struktur, till exempel ordföljd och meningsbyggnad.

Texter

- Skönlitteratur för ungdomar. Sånger, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter.
- Sakprosatexter för ungdomar. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud samt texter i digitala miljöer.

Informationssökning

- Informationssökning i olika källor, till exempel i tidningar och söktjänster på internet.

Engelska

- Engelska ord, fraser och fasta språkliga uttryck i bekanta och elevnära sammanhang.
- Ungdomskultur i olika sammanhang där engelska används, till exempel i digitala medier.

Motorik

I ämnesområdet motorik ingår idrott och hälsa. Rörelse och hälsofrämjande levnadsvanor är grundläggande för människors välbefinnande. Positiva upplevelser av idrott, rörelseaktiviteter och natur- och utevistelser under uppväxtåren har stor betydelse för om vi blir fysiskt aktiva genom livet. Genom rörelse skapas förutsättningar för nya erfarenheter och nytt lärande. I den motoriska utvecklingen samverkar kropp, känslor och sinnen vilket främjar självständigheten och hälsan.

Undervisningen inom ämnesområdet motorik ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. Undervisningen ska vara utformad så att alla elever kontinuerligt kan delta i aktiviteterna och ge dem förutsättningar att delta i andra rörelseaktiviteter i skolan. Eleverna ska få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt ges möjligheter att utveckla sin samarbetsförmåga och sin respekt för andra.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjligheter att utveckla förmågan att genomföra aktiviteter inom friluftsliv och utevistelse. De ska ges förutsättningar att vistas utomhus och i naturen under olika årstider samt utveckla förståelse för värdet av friluftsliv.

Undervisningen ska ge eleverna möjligheter att utveckla kunskaper om hur rörelse påverkar den fysiska förmågan och hälsan. På så sätt får eleverna förutsättningar att utveckla goda levnadsvanor i syfte att kunna påverka sin hälsa genom livet. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjligheter att använda ämnesområdets ord och begrepp för att kommunicera om aktiviteter, hälsa och levnadsvanor. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om risker och säkerhet vid fysiska aktiviteter och kunskaper i att agera i nödsituationer.

Undervisningen inom ämnesområdet motorik ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang och att förflytta sig i vatten,
- förmåga att genomföra aktiviteter inom friluftsliv och utevistelse under olika förhållanden, och
- förmåga att reflektera över rörelse och hälsa samt att hantera risker och nödsituationer.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Rörelse

- Grundläggande motoriska rörelser, med och utan redskap.
- Finmotoriska rörelser.
- Lekar och andra enkla rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus.
- Enkla danser och rörelser till musik.
- Rörelser i vatten och vattenvana.

Friluftsliv och utevistelse

- Att utforska och orientera sig i närmiljön. Undersökande av möjligheter till daglig rörelse i närmiljön.
- Natur- och utevistelser. Allemansrättens grunder.

Hälsa och levnadsvanor

- Kommunikation om upplevelser av olika aktiviteter.

I årskurs 4–6

Rörelse

- Grundläggande motoriska rörelser och deras sammansatta former, med och utan redskap.
- Finmotoriska rörelser.
- Lekar, spel, idrotter och andra rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus.
- Danser och rörelser till musik.
- Pulshöjande rörelser samt koordinations-, styrke- och rörlighetsövningar.
- Rörelser i vatten, till exempel att balansera, flyta och simma i mag- och ryggsläge.

Friluftsliv och utevistelse

- Att utforska och orientera sig i närmiljön. Undersökande av möjligheter till daglig rörelse i närmiljön.
- Att ge och följa vägbeskrivningar. Begrepp som beskriver läge, avstånd och riktning.
- Natur- och utevistelser i olika miljöer under olika årstider.
- Förhållningssätt i naturen utifrån allemansrättens grunder.
- Säkerhet vid vatten under olika årstider. Hantering av nödsituationer vid vatten med hjälpredskap.

Hälsa och levnadsvanor

- Kommunikation om upplevelser av olika aktiviteter och hur de påverkar hälsan.
- Olika sätt att förebygga skador, däribland uppvärmning.
- Säkerhet och hänsynstagande i samband med aktiviteter.

I årskurs 7–9

Rörelse

- Grundläggande motoriska rörelser och deras sammansatta former med och utan redskap, i lekar, spel, idrotter och andra rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus.
- Finmotoriska rörelser.
- Danser och rörelser till musik.
- Konditionsträning, koordinationsträning, styrketräning och rörlighetsträning.
- Olika verktyg, däribland digitala, för att reflektera över rörelseaktiviteter.
- Rörelser i vatten, till exempel att balansera, flyta och simma i mag- och ryggsläge.

Friluftsliv och utevistelse

- Att utforska och orientera sig i närmiljön, såväl med som utan digitala verktyg. Undersökande av möjligheter till daglig rörelse i närmiljön.

- Att ge och följa vägbeskrivningar. Enkla kartors uppbyggnad.
- Friluftaktiviteter i olika miljöer under olika årstider.
- Förhållningssätt i naturen utifrån allemansrättens grunder.
- Säkerhet vid vatten, under olika årstider. Hantering av nödsituationer vid vatten med hjälpredskap.

Hälsa och levnadsvanor

- Kommunikation om upplevelser av olika aktiviteter och hur de påverkar den fysiska förmågan och hälsan.
- Kroppsideal och normer inom idrotten.
- Förebyggande av skador, däribland uppvärmning och allsidig träning.
- Säkerhet och hänsynstagande i samband med olika aktiviteter.

Vardagsaktiviteter

I ämnesområdet vardagsaktiviteter ingår hem- och konsumentkunskap och samhällsorienterande ämnen. Vardagen i hemmet och tillsammans med andra i samhället har stor betydelse för människan. Med kunskaper om arbetet i hemmet, konsumentfrågor, samhällslivet och omvärlden får människor förutsättningar att handla ansvarsfullt i förhållande till sig själva och andra samt främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen inom ämnesområdet vardagsaktiviteter ska syfta till att eleverna utvecklar nyfikenhet på och intresse för att veta mer om vardagen i hemmet och samhället. Genom att utveckla kunskaper i hem- och konsumentkunskap och samhällsorienterande ämnen ska eleverna få förutsättningar att utveckla tilltro till sin förmåga att hantera frågor som har betydelse för deras möjligheter till delaktighet och självbestämmande. Undervisningen ska också ge eleverna möjligheter att använda ämnesområdets ord, begrepp och uttrycksformer för att kommunicera om vardagsmiljön och omvärlden.

Genom en undervisning där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att ta initiativ till, planera och genomföra praktiskt arbete som förekommer i ett hem och i vardagsmiljön. Genom undervisningen ska eleverna också få möjligheter att utveckla en medvetenhet om vilka konsekvenser som valen i hushållet får för hälsa, ekonomi och miljö. Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om konsumtionens villkor. Därigenom kan undervisningen bidra till ökad självständighet hos eleverna.

Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om mänskliga rättigheter samt om demokratiska processer och värden. Undervisningen ska också ge eleverna kunskaper i att söka och granska information som behövs i vardagen och för att delta i samhällslivet. På så sätt ska eleverna ges förutsättningar att vara aktiva och ansvarstagande medborgare.

Eleverna ska ges förutsättningar att reflektera över förhållanden i samhället samt över religion och livsfrågor. De ska också få inblick i människors levnadsvillkor på olika platser och under skilda tider. Genom att undervisningen

på så sätt bidrar till förståelse av omvärlden och dess mångfald kan eleverna få perspektiv på sig själva i relation till sin omgivning. **SKOLFS 2011:28**

Undervisningen inom ämnesområdet vardagsaktiviteter ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att hantera och reflektera över praktiskt arbete som förekommer i ett hem och i vardagsmiljön,
- förmåga att delta i samhällslivet och i demokratiska processer, och
- förmåga att reflektera över samhällsförhållanden och livsfrågor samt människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Vardag i hemmet

- Några enkla metoder för matlagning, däribland bakning.
- Redskap som används vid tillagning av måltider och hur de används på ett säkert och funktionellt sätt.
- Hushållning med livsmedel.
- Rutiner för hygien och rengöring.

Leva tillsammans

- Moraliska frågor och livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel kamratskap, könsroller och döden.
- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.
- Trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt.
- Grundläggande demokratiska principer och hur demokratiska beslut fattas i skolan.

Omvärld

- Platser i närmiljön som har betydelse för eleverna.
- Några religiösa högtider och symboler.
- Centrala samhällsfunktioner i närsamhället, till exempel räddningstjänst och bibliotek.
- Yrken och verksamheter i samhället.
- Aktuella samhällsfrågor i olika medier.
- Metoder för att söka information. Några olika källors användbarhet och tillförlitlighet.

I årskurs 4–6

Vardag i hemmet

- Enkla metoder för matlagning, däribland bakning. Enkla instruktioner för detta och hur de kan förstås och följas. Vanliga begrepp inom matlagning.
- Sammansättning av varierade och balanserade måltider.
- Redskap och teknisk utrustning för hushållsarbete och hur de används på ett säkert och funktionellt sätt.

- Hushållning med livsmedel samt återvinning.
- Olika exempel på betalningsformer och vad några vanliga varor och tjänster kan kosta. Rutiner vid inköp.
- Rutiner för hygien och rengöring.

Leva tillsammans

- Vardagliga moraliska frågor och livsfrågor, till exempel utanförskap, kränkningar, jämställdhet, sexualitet och vad som är viktigt i livet.
- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.
- Trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt.
- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas, samt barnets rättigheter i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Omvärld

- Sverige och platser som har betydelse för eleven.
- Människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.
- Några högtider, symboler och berättelser inom kristendom, islam och judendom.
- Samhällsfunktioner, till exempel sjukvård samt fritids- och kulturutbud.
- Yrken och verksamheter i samhället.
- Aktuella samhällsfrågor i olika medier.
- Metoder för att söka information. Olika källors användbarhet och tillförlitlighet.

I årskurs 7–9

Vardag i hemmet

- Enkla metoder för matlagning, däribland bakning. Enkla recept samt instruktioner för matlagning och hur de kan förstås och följas. Vanliga begrepp inom matlagning.
- Sammansättning av varierade och balanserade måltider. Måltidens betydelse för gemenskap och välbefinnande.
- Redskap och teknisk utrustning för hushållsarbete och hur de används på ett säkert och funktionellt sätt.
- Hushållning med livsmedel och andra förbrukningsvaror i hemmet samt återvinning.
- Jämförelse av olika produkters pris och kvalitet. Rimlighetsbedömning av pris och mängd. Rutiner vid inköp.
- Rutiner för hygien, rengöring och tvätt.
- Arbetsfördelning i hemmet ur ett jämställdhetsperspektiv.

Leva tillsammans

- Vardagliga moraliska frågor och livsfrågor, till exempel gott och ont, normer, jämställdhet och relationer.

- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.
- Trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt.
- Några lagar i Sverige samt konsekvenser av olika typer av kriminalitet, till exempel våldsbrott, sexualbrott och hedersrelaterat våld och förtryck.
- Demokratiska värden och beslutsprocesser samt hur människor kan påverka demokratiska beslut.
- De mänskliga rättigheterna, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Omvärld

- Platser i Sverige och världen.
- Människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.
- Berättelser och traditioner inom olika religioner.
- Samhällsfunktioner och samhällsservice.
- Utbildningsvägar, samt arbetsuppgifter i olika yrken och verksamheter i samhället.
- Aktuella samhällsfrågor i olika medier.
- Fältstudier i samhället och naturen.
- Metoder för att söka information. Olika källors användbarhet och tillförlitlighet.

Verklighetsuppfattning

I ämnesområdet verklighetsuppfattning ingår matematik, naturorienterande ämnen och teknik. Dessa områden har alla sitt ursprung i människans nyfikenhet på omvärlden och strävan att uppfylla behov som uppstått. Med kunskaper inom dessa områden får människor redskap för att lösa olika typer av praktiska uppgifter i sin vardag och kunna fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer. De här kunskaperna gör det även möjligt att delta i samhällslivet, eftersom många av dagens samhällsfrågor har inslag av naturvetenskap, teknik och matematik.

Syfte

Undervisningen inom ämnesområdet verklighetsuppfattning ska syfta till att eleverna utvecklar nyfikenhet på och intresse för att veta mer om naturvetenskap, teknik och matematik. Genom att eleverna utvecklar kunskaper inom ämnesområdet får de förutsättningar att utveckla tilltro till sin förmåga att hantera praktiska uppgifter och frågor som har betydelse för dem själva och för deras delaktighet i samhället. Eleverna ska också ges möjligheter att delta i kommunikation om sig själva och omvärlden samt att använda ämnesområdets ord, begrepp och uttrycksformer.

I undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om natur och människa. De ska också ges möjligheter att undersöka närmiljön, beskriva människokroppen och göra val i frågor som rör miljö och hälsa, för att på så sätt utveckla sin självständighet i olika situationer.

Undervisningen ska bidra till att eleverna ges möjligheter att utveckla kunskaper om hur tekniska lösningar används och fungerar. Därigenom får de

förutsättningar att hantera teknisk utrustning, reflektera över tekniska lösningar och vara delaktiga i en teknikintensiv värld.

Vidare ska undervisningen syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om matematik och förståelse för hur den kan användas i vardagslivet. På så sätt får eleverna redskap för att undersöka och lösa olika typer av praktiska uppgifter och kunna ordna sina erfarenheter i tid och rum. Därigenom får eleverna förutsättningar att strukturera sin egen vardag och ökade möjligheter till självbestämmande.

Undervisningen inom ämnesområdet verklighetsuppfattning ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att använda kunskaper om natur och människa i frågor som rör miljö och hälsa,
- förmåga att använda och reflektera över tekniska lösningar i vardagen, och
- förmåga att använda matematik för att lösa praktiska uppgifter i vardagen.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Året runt i naturen

- Årstidsväxlingar i naturen och kännetecken för de olika årstiderna.
- Några djur, växter och svampar i närmiljön, hur de kan grupperas samt namn på några vanligt förekommande arter.

Kropp och hälsa

- Några av människans kroppsdelar och organ, deras namn och funktion.
- Människans upplevelser med hjälp av olika sinnen.
- Betydelsen av kost, sömn och hygien för att må bra.

Material och ämnen

- Några materials egenskaper och användningsområden.
- Hur material kan sorteras, till exempel utifrån utseende, om de flyter eller sjunker i vatten och hur de kan återvinnas.

Tekniska lösningar

- Redskap, teknisk utrustning och digitala verktyg i elevernas vardag. Hur de används på ett ändamålsenligt sätt. Begrepp som används i samband med detta.
- Säkerhet vid elevernas användning av teknik, däribland elektricitet och olika tjänster via internet.
- Undersökande av hur några föremål i elevernas vardag är utformade och fungerar.

- Naturliga tal samt hur de kan uttryckas med ord, konkret material, symboler och bilder.
- Rum, läge, form och riktning. Hur detta kan undersökas och beskrivas med matematikens begrepp och uttrycksformer.
- Hur olika räknesätt kan användas för att lösa enkla uppgifter.
- Planering av händelser i tidsföljd och tidsåtgång för aktiviteter.

I årskurs 4–6

Natur, miljö och samhälle

- Några djurs och växters anpassningar till olika årstider.
- Djur, växter och svampar, hur de kan grupperas samt namn på några vanligt förekommande arter.
- Naturen som resurs och vårt ansvar när vi nyttjar den.
- Indelning av material utifrån några egenskaper, till exempel löslighet och om de är magnetiska.
- Vattnets olika former: fast, flytande och gas.

Kropp och hälsa

- Några av människans organ, deras namn, placering och funktion.
- Människans upplevelser med hjälp av olika sinnen.
- Hur hälsan påverkas av kost, sömn, hygien och motion.
- Människans pubertet, reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek och ansvar.

Tekniska lösningar

- Redskap, teknisk utrustning och digitala verktyg i elevernas vardag. Hur de används på ett ändamålsenligt sätt.
- Säkerhet vid elevernas användning av teknik, däribland elektricitet och olika tjänster via internet.
- Undersökande av något tekniskt system i elevernas vardag, till exempel en cykel eller ett enkelt transportsystem. Hur det är anpassat efter människans behov.
- Egna konstruktioner i olika material. Hur materialen benämns och kan sammanfogas.

Matematik i vardagen

- Naturliga tal samt hur de kan uttryckas med ord, konkret material, symboler och bilder.
- Hur olika räknesätt kan användas för att lösa elevnära uppgifter i vardagen.
- Mätning av längd, volym och massa samt vanliga måttenheter och hur de kan användas i elevernas vardag.
- Planering av händelser i tidsföljd och tidsåtgång för aktiviteter.
- Pengars värde.

Natur, miljö och samhälle

- Näringskedjor i närmiljön. Djurs och växters samspel med varandra och hur några miljöfaktorer påverkar dem.
- Människans beroende av och påverkan på naturen. Naturen som resurs samt vårt ansvar när vi nyttjar den.
- Några material och ämnen, deras egenskaper och påverkan på miljön.
- Vanliga kemikalier i hemmet, hur de är märkta och hur de bör hanteras.

Kropp och hälsa

- Något av människans organsystem. De ingående organens namn, placering och funktion.
- Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av kost, sömn, hygien, motion och stress.
- Matens innehåll och näringsämnenas betydelse för hälsan.
- Människans reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek, ansvar, samtycke och ömsesidighet. Sexuellt överförbara sjukdomar och preventivmedel.

Tekniska lösningar

- Redskap, teknisk utrustning och digitala verktyg i elevernas vardag. Hur de fungerar och används på ett ändamålsenligt sätt.
- Möjligheter, risker och säkerhet vid överföring av information i digitala miljöer och vid annan användning av teknik.
- Undersökande av hur några tekniska system i elevernas vardag är utformade och fungerar, till exempel kollektivtrafiken och avloppssystemet.
- Egna konstruktioner i olika material. Hur materialen benämns och kan sammanfogas. Dokumentation av konstruktionerna, till exempel med skisser, bilder och fysiska och digitala modeller.

Matematik i vardagen

- Naturliga tal samt hur de kan uttryckas med ord, konkret material, symboler och bilder.
- Hur olika räknesätt kan användas för att lösa uppgifter i vardagen. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Mätning av längd, volym, massa och tid samt vanliga måttenheter och hur de kan användas i elevernas vardag.
- Planering av händelser och av aktiviteter, såväl med som utan digitala verktyg.
- Pengars värde.